

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับทักษะการฝึกวิชาชีพของเยาวชนชาย ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแยกเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ ดังนี้

- ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน
- ตอนที่ 2 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ
- ตอนที่ 3 แนวคิดและจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชน
- ตอนที่ 4 การพัฒนาทักษะการฝึกอาชีพ
- ตอนที่ 5 สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม
- ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร
 - 6.1 ระดับการศึกษาก่อนเข้ารับการฝึกอบรม
 - 6.2 สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว
 - 6.3 สาเหตุที่เลือกเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในขณะนั้น
 - 6.4 ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกวิชาชีพอื่น ๆ มาก่อน
 - 6.5 ความชอบต่อวิชาชีพที่ได้รับการฝึก
 - 6.6 การเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 6.7 หลักสูตรวิชาชีพ
 - 6.8 การจัดการเรียนการสอน
 - 6.9 ระยะเวลาที่ศาลสั่งให้ฝึกอบรม
 - 6.10 การกระทำผิดซ้ำ

ตอนที่ 1 แนวความคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

1.1 ความหมายของคำว่าเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนได้มีคำจำกัดความถึงความหมายของคำว่าเด็กและเยาวชนไว้หลายความหมายด้วยกัน ซึ่งผู้วิจัยขอรวมความหมายของคำว่าเด็กและเยาวชนที่ได้มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้คือ

1. ตามนโยบายเยาวชนแห่งชาติ เริ่มประกาศใช้ครั้งแรกอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2516 กำหนดว่า เยาวชนคือ ผู้มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 25 ปีบริบูรณ์
2. ตามนโยบายส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนแห่งชาติ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2520 กำหนดว่า เยาวชนคือ ผู้ที่มีอายุแรกเกิดถึง 24 ปีบริบูรณ์
3. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 มาตรา 62 ระบุว่า การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนแห่งชาติ โดยถือว่า เยาวชนคือผู้ที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี
4. ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 4 กำหนดว่า เด็กและเยาวชนมีความหมายดังนี้
 - “เด็ก” หมายถึงบุคคลอายุเกินกว่า 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์
 - “เยาวชน” หมายถึงบุคคลที่มีอายุเกินกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และไม่หมายความรวมถึงบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส
5. ตามกฎหมายอาญามีได้แบ่งกลุ่มเด็กและเยาวชนไว้ เพียงแต่กำหนดว่าถ้าอายุครบ 20 ปีแล้วถือว่าเป็นผู้ใหญ่และในกลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี น่าจะถือได้ว่าเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน
6. ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 พ.ศ. 2515 หมวด 1 ข้อ 1 ระบุว่า “เด็ก” หมายถึงผู้ที่อายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส
7. ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2521 มาตรา 5 กำหนดว่า “เยาวชน หมายถึง บุคคลซึ่งอายุไม่เกิน 25 ปี”
8. ตามสำนักสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีหน้าที่ในการสำมะโนและสำรวจข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลเด็กและเยาวชนในทางตรงและทางอ้อม กำหนดช่วงอายุเด็กและเยาวชนไว้ คือ 0-24 ปี

9. หลักสูตรสากลที่ใช้กันทั่ว ๆ ไปกำหนดว่า

“เด็ก” หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 0-14 ปี

“เยาวชน” หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 15-25 ปี

ดังนั้น จึงสังเกตได้ว่าเมื่อมีการจำกัดความหมายของคำว่าเด็กและเยาวชนไว้ต่างกัน จึงทำให้เกิดความสับสนเกี่ยวกับความหมายของคำว่า เด็กและเยาวชน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงขอเสนอความหมายของเด็กและเยาวชนมาเปรียบเทียบให้เห็นเป็นแนวคิดกว้าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ยึดถือความหมายของคำนี้ ตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ซึ่งได้ระบุว่า “เด็ก” หมายถึงบุคคลอายุเกินกว่า 7 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” หมายถึงบุคคลที่มีอายุเกินกว่า 14 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี

1.2 ความสำคัญของเด็กและเยาวชน

จากความหมายของเด็กและเยาวชนดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ถ้าจะพิจารณาถึงเด็กและเยาวชนตามหลักทฤษฎีจิตวิทยาแล้ว จะพบว่า เด็กและเยาวชนตามความหมายของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ซึ่งได้กำหนดความหมายของเด็กว่า คือ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์ ซึ่งตามหลักจิตวิทยากล่าวว่า เด็กในช่วงนี้เป็นวัยเด็กตอนกลางและวัยเด็กตอนปลาย ถือว่าเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญต่อการเริ่มต้นชีวิตใหม่ เป็นระยะที่มีความเปลี่ยนแปลงเด็ก จะต้องมีการปรับตัวในด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม เป็นการวางรากฐานของชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ จะได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน จนกระทั่งย่างเข้าสู่วัยเด็กตอนปลาย ซึ่งเป็นระยะก่อนวัยรุ่นหรือก่อนวัยเริ่มแตกเนื้อหนุ่มเนื้อสาวนั่นเอง วัยเด็กตอนปลายจะไม่แตกต่างกับวัยเด็กตอนกลางมากนัก แต่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในร่างกาย เนื่องจากการทำงานของต่อมต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกระดูก สัดส่วนของร่างกายเพื่อเตรียมเข้าสู่วัยรุ่น เป็นต้น เด็กในวัยนี้จะมีการพัฒนาทางด้านอารมณ์ จะกลัวการไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ไม่ชอบให้ผู้อื่นกระทบกระเทือนจิตใจ มีความต้องการความอบอุ่นที่มั่นคงในหมู่คณะและครอบครัว ความรู้สึกต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เด็กเกิดความขัดแย้งทางอารมณ์จนบางครั้งเกิดปัญหา

กล่าวได้ว่า วัยเด็กตอนกลางและตอนปลายเป็นวัยที่มีความสำคัญโดยเฉพาะ วัยเด็กตอนปลายที่เป็นวัยที่จะก้าวไปสู่วัยรุ่น การวางรากฐานของชีวิตให้กับเด็กวัยนี้ไม่ว่าจะเป็น การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะพ่อแม่เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด เด็กเปรียบเสมือนผ้าขาวที่บริสุทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อมจึงเป็นเครื่องกำหนด ให้เด็กเติบโตขึ้นมาเป็นคนที่มีความแตกต่าง ๆ กัน ถ้าวางรากฐานชีวิตให้เด็กไม่ดีพอ หรือการอบรมเลี้ยงดูไม่ถูกต้องก็จะทำให้เด็กเติบโตขึ้นมากลายเป็นเด็กที่ก่อปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในสังคมได้

สำหรับเยาวชน หมายถึงบุคคลที่อายุเกินกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และไม่หมายความรวมถึงบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ซึ่งเมื่อพิจารณาตามหลักจิตวิทยาแล้วพบว่า เยาวชนในขณะนี้หมายถึง วัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลางซึ่งในปัจจุบันนี้ สังคมทุกแห่งได้ยอมรับแล้วว่าชีวิตในระหว่างวัยรุ่นจัดเป็นระยะที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นวัยเชื่อมต่อระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่จึงเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เด็กวัยนี้จึงประสบความยุ่งยากมีปัญหาดังต่าง ๆ มากและความลำบากในการปรับตัวจึงมีผู้กล่าวว่า สุชา จันทร์อม (2527) วัยรุ่นเป็นวัยวิกฤต หรือวัยพายุบูแคมบ้างเพราะวัยนี้ เป็นวัยที่เต็มไปด้วยปัญหาสามารถเกิดโรคจิต โรคประสาทหรือเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนมีนิสัยเกรงต่อสังคมได้ง่าย เป็นวัยแห่งความคิดเพื่อฝัน ฟุ้งซ่าน จึงจำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นประคับประคองให้ความคิดของเด็กเป็นไปในทางที่ถูกที่ควร เด็กในวัยนี้จะเริ่มสร้างปรัชญาของชีวิต และอุดมคติของตนเองขึ้นมา นอกจากการปรับตัวทางด้านอารมณ์แล้ว วัยรุ่นยังมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและทางสรีระ เช่น โครงสร้างทางร่างกาย อวัยวะต่าง ๆ เกี่ยวกับเพศ รวมทั้งระบบการทำงานต่าง ๆ ของร่างกายก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย ร่างกายและอวัยวะของเด็กจะเจริญเติบโตไปตามกระบวนการจนถึงขั้น วุฒิภาวะหรือขั้นผู้ใหญ่ จึงกล่าวได้ว่า วัยรุ่นนี้มีลักษณะสำคัญคือเป็นวัยแห่งการเสริมสร้าง เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ เป็นวัยที่มีความอยากเป็นอิสระ มีความคิดพึ่งพาตนเอง อยากเรียนรู้ความผิดพลาดด้วยตนเองมากกว่าที่จะเรียนรู้จากคำสั่งสอน ชอบโต้เถียง ถ้าได้รับการขัดขวางอย่างรุนแรงจะมีความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ และหาทางออกในทางผิด ๆ เช่น หนีออกจากบ้าน เป็นวัยที่ต้องเผชิญปัญหา

จากเหตุผลถึงความสำคัญของเด็กและวัยรุ่นดังกล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้ทราบว่าเด็กวัยรุ่นนั้นมีความท้าทายต่อบุคคลอื่น ๆ ให้มีความสนใจแก่เขารวมทั้งตัวเขาก็พยายามทำความเข้าใจตนเองควบคู่ไปด้วย ผู้ใหญ่หรือผู้ที่เคยผ่านวัยรุ่นมาแล้วจึงควรมีส่วนช่วยให้เด็กเหล่านี้ผ่านชีวิตไปได้โดยราบรื่น เพื่อให้พวกเขาได้เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์เป็นกำลังของชาติสืบต่อไป

ฉะนั้นทุก ๆ ประเทศในโลกจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชน เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ชาวโลกได้รับรู้และรับรองการ ให้สิทธิแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งระบุในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของเด็กและเยาวชนของ สหประชาชาติ ปี ค.ศ. 1924 ที่ประกาศไว้เพื่อเป็นหลักประกันสวัสดิภาพของเด็ก และเป็นมาตรฐาน ขั้นต่ำที่จะต้องจัดให้มีขึ้นอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ สมาคมสวัสดิการเด็ก ในประเทศไทย. (2530)

1. เด็กและเยาวชนพึงได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการแบ่งแยกหรือ กีดกันในเรื่องเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง เผ่าพันธุ์ แห่งชาติหรือ สังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ ไม่ว่าจะของเด็กหรือของครอบครัวก็ตาม
2. เด็กและเยาวชนพึงได้รับการคุ้มครอง และพิทักษ์เป็นพิเศษ อันจะช่วยให้ เด็กสามารถพัฒนาทั้งทางกาย ทางสมอง และจิตใจ เพื่อให้ร่วมอยู่ในสังคมได้อย่างปกติชน
3. เด็กและเยาวชนมีสิทธิที่จะได้มีชื่อ และสัญชาติแต่กำเนิด
4. เด็กและเยาวชนพึงได้รับความมั่นคงทางสังคม และเติบโตอย่างสมบูรณ์ ทั้งแม่และเด็ก ควรได้รับการดูแลและคุ้มครองเป็นพิเศษ ตั้งแต่เมื่ออยู่ในครรภ์และภายหลังเมื่อ คลอดโดยได้รับสิทธิในเรื่องที่อยู่อาศัย ได้รับอาหาร ได้รับการดูแลทางการแพทย์
5. เด็กและเยาวชนที่พิการทั้งทางร่างกาย สมอง และจิตใจมีสิทธิได้รับการ รักษาพิเศษ หมายถึง การดูแลรักษาและการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาวะของเด็กโดยเฉพาะ
6. เด็กและเยาวชนพึงได้รับความรักและความเข้าใจ เติบโตอยู่ในความดูแล รับผิดชอบของบิดามารดาของเด็ก และอยู่ในบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรัก ความอบอุ่น ปลอดภัย และไม่พรากจากแม่ ในกรณีที่เด็กไม่มีครอบครัวหรือมาจากครอบครัวที่ยากจนและมี ลูกมากก็จะได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐหรือองค์กรต่าง ๆ
7. เด็กและเยาวชนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา ซึ่งรัฐควรจัดให้เปล่า ๆ อย่างน้อยในชั้นประถมศึกษา เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมโดยทั่ว ๆ ไป และให้เด็กเติบโตเป็น สมาชิกผู้ยังประโยชน์ต่อสังคมผู้หนึ่ง การศึกษานี้ครอบคลุมถึงการแนะแนวทางชีวิตซึ่งมีบิดา มารดาเป็นผู้รับผิดชอบก่อนบุคคลอื่น เด็กต้องมีโอกาสได้รับความสนุกเพลิดเพลินจากการเล่น และรื่นเริงพร้อมกันไปด้วย
8. เด็กและเยาวชนจะเป็นบุคคลแรกที่ได้รับการคุ้มครองและสงเคราะห์ในทุก กรณี

9. เด็กและเยาวชนพึงได้รับการปกป้องให้พ้นจากการถูกทอดทิ้ง ความโหดร้ายทารุณ และถูกข่มเหงรังแกทุกชนิด เด็กจะต้องไม่กลายเป็นสินค้าไม่ว่ารูปแบบใด ต้องไม่รับเด็กเข้าทำงานก่อนวัยอันสมควร ไม่มีการกระทำใด ๆ อันจะเป็นการชักจูงหรืออนุญาตให้เด็กจำต้อง รับจ้างทำงานที่อาจจะเป็นผลภัยต่อสุขภาพของเด็ก หรือเป็นเหตุให้การพัฒนาทางกาย สมอง และจิตใจของเด็กต้องเสื่อมถดถอยลง

10. เด็กและเยาวชนพึงได้รับการคุ้มครองให้พ้นจากการกระทำที่แสดงถึงการกีดกัน แบ่งแยกไม่ว่าทางเชื้อชาติ ศาสนา หรือรูปใด ๆ เด็กจะต้องได้รับการเลี้ยงดูให้เติบโตขึ้นมาในภาวะแห่งจิตที่เต็มไปด้วยความเข้าใจ และการผ่อนหนักผ่อนเบา มิตรภาพระหว่างชนชาติต่าง ๆ สันติภาพและภาวะปรองดองสากล และด้วยการสำนึกเต็มที่ว่าพลังและความสามารถพิเศษในตัวเขาควรจะถูกใช้เพื่อรับใช้เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

จากปฏิญญาสากลกล่าวด้วยสิทธิของเด็กและเยาวชนดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าทุกประเทศในโลกต่างตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของเด็กและเยาวชนว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุด ส่วนหนึ่งของประเทศที่ทุก ๆ ประเทศต่างมีเจตนารมณ์อันแน่วแน่ที่จะทำให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าเกื้อกูลต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นในการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตใจ ต่อไป

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ

2.1 หลักการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

การศึกษานอกโรงเรียน - หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนั้นอาจเป็นเอกเทศหรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น ๆ สำหรับหน่วยงานที่จัดนั้นอาจเป็นหน่วยงานทางการศึกษาโดยตรง หรือเป็นหน่วยงานที่อาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือไปสู่วัตถุประสงค์ในการพัฒนาอื่น ๆ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, ม.ป.ป.) ภารกิจที่สำคัญของการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ การขจัดเขตโอกาสทางการศึกษาและการเสนอทางเลือกอื่นให้กับผู้ขาดโอกาส ผู้พลาดโอกาสและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา อธิยาศัยและเครือข่ายการเรียนรู้ในสังคมและการเสริมคุณภาพของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบันมิใช่เป็นการจัดการศึกษาเพียงเพื่อให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่เป็นการให้บริการและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างให้มีความรู้พื้นฐานอันจำเป็นในการดำรงชีวิต มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ ทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ มีเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและรู้จักแสวงหาข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจ เพื่อจะได้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความสุขตามความต้องการ เป็นการจัดการการศึกษาที่จะช่วยให้ประชาชนรู้จักแสวงหาและเลือกสรรสิ่งที่ดีงาม นำไปปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชนให้ดีขึ้นด้วยตนเอง

หลักการจัดการศึกษานอกโรงเรียนจึงตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ประชาชนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาจึงต้องดำเนินการให้ต่อเนื่องกัน นับตั้งแต่การให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม จากเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิต และได้รับการฝึกทักษะและวิชาชีพที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ อันเป็นการช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนให้สูงขึ้น

การศึกษานอกโรงเรียน เป็นการศึกษาก่อนที่จัดขึ้นเพื่อต้องการให้บุคคลคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น มีคุณภาพที่ดี สามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดการศึกษานอกโรงเรียนควรยึดหลัก (วิชชุตา อนุวิไล, 2532) ดังนี้

1. หลักการเรียนเพื่อการทำงานและการทำงานเพื่อการเรียนรู้ หลักการดังกล่าวเป็นหลักการที่เป็นความจริงที่เป็นพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ เพราะงานกับมนุษย์ย่อมเป็นสิ่งแยกออกจากกันไม่ได้ การศึกษานอกโรงเรียนจึงนำเอาความจริงที่เป็นธรรมชาติมาเป็นหลักในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน
2. หลักการบริการการศึกษาเป็นแบบใด คือการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนผู้บริการจะต้องทำให้เกิดความคล่องตัว ความยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ กฎระเบียบต่าง ๆ จะต้องกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ สรรหาแนวทาง วิธีการและรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องและสนองความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุด
3. หลักสังคมของการเรียน การศึกษานอกโรงเรียนถือหลักการว่าสถาบันที่มีอยู่ในสังคมเป็นสถาบันการเรียนรู้ทั้งสิ้น การดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนนั้นอาศัยสถาบันต่าง ๆ ที่มีอยู่เสริมสร้างการเรียน เช่น ทางศาสนา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง

ครอบครัว สมาคม มูลนิธิ สโมสร ชมรม และชุมชน เป็นสังคมของการเรียนของการศึกษา
นอกโรงเรียนทั้งสิ้น

4. หลักความเสมอภาคและเสรีภาพในการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียนให้
โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในชนบทและในเมือง ให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามความถนัด
ความสนใจ ความสามารถ และความต้องการความจำเป็นของบุคคลและสังคม

5. หลักการศึกษาตลอดชีวิต มนุษย์จะต้องเรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งนี้เพื่อจะ
ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตการทำงานและเพื่อจะจะสามารถดำเนิน
ชีวิตและดำรงชีวิตอยู่รอดได้ตลอดไป

6. หลักการระดมสรรพกำลังทั้งปวงที่มีอยู่ในสังคม การศึกษานอกโรงเรียน
ถือว่าการศึกษาเป็นภารกิจของทั้งบุคคลและสังคม จึงจำเป็นต้องระดมเอาทรัพยากรเพื่อให้การ
ศึกษานอกโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7. หลักการศึกษาเพื่อปวงชน การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาเพื่อทุกคนมิใช่
เป็นการศึกษาเพื่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง อาชีพใดอาชีพหนึ่ง หมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง หรือชุมชน
ใดชุมชนหนึ่ง แต่เป็นการศึกษาที่เป็นไปสำหรับคนทุกคน ทุกเวลา ทุกสถานที่

8. หลักการจัดให้สัมพันธ์กับการพัฒนาในด้านอื่น เช่น มีหน่วยฝึกอบรมใน
เรื่องการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับฝึกอบรมบุคลากรที่จะเป็นกำลังสำคัญแก่หน่วยงานอื่น ๆ

9. หลักการจัดควรมีการทดลองในการศึกษานอกโรงเรียนในวงแคบก่อนที่จะ
ขยายงานให้กว้างออกไป โดยให้สถาบันอุดมศึกษา สถาบันทางศาสนา สื่อมวลชนเข้ามามี
ส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และควรมีการควบคุมด้านคุณภาพของสื่อมวลชน
ได้แก่การจัดการรายการวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กำหนดหลัก
การการศึกษานอกโรงเรียน ดังนี้

1. การศึกษาตลอดชีวิต เป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่จะเชื่อมโยง
การเรียนรู้ในชุมชน และจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้การศึกษานอกโรงเรียน

2. ความกว้างขวางและเป็นธรรม เพื่อให้แต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างในด้าน
เพศ วัย และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งที่อยู่ในเมืองหรือชนบทอันทุรกันดารห่างไกล
มีโอกาสเข้ารับบริการการศึกษานอกโรงเรียนที่เหมาะสมกับความต้องการ ความถนัด และความ
สนใจของแต่ละบุคคลอย่างตลอดเวลาและต่อเนื่องตลอดชีวิต

3. ความสอดคล้อง ควรจัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของบุคคลและชุมชน ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เหมาะสมกับพื้นฐานของความเป็นจริงและความเป็นไปได้

4. การบูรณาการ ทั้งในแง่เนื้อหาที่ครอบคลุมสภาพปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย และในแง่วิธีการที่จะส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงกลมกลืนผสมผสานกันระหว่างการศึกษาระดับพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต การให้บริการข่าวสารข้อมูลและทักษะในการประกอบอาชีพ และการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติในสังคม

5. ความสมดุล จัดให้กลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาอย่างมีสมดุลระหว่างการพัฒนาทางวัตถุและจิตใจ ระหว่างมนุษย์ สังคม และธรรมชาติ ระหว่างการส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การปรับปรุงวัฒนธรรมที่เป็นรากแท้ของชาติให้ทันสมัย และระหว่างวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การปรับปรุงวัฒนธรรมที่เป็นรากแท้ของชาติให้ทันสมัย และระหว่างการพัฒนาความสามารถที่ยั่งยืนหยัดฟุ้งพาดตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็มีความผูกพันที่จะเกื้อกูลพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างประชาชนในชาติ

6. การระดมสรรพกำลัง โดยองค์การของรัฐและเอกชน ตลอดจนองค์กรการสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ จึงควรมีการระดมสรรพกำลังเพื่อจัดการศึกษานอกโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบันมุ่งให้ประชาชนได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างครบวงจรของการศึกษา โดยผสมผสานการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าด้วยกัน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2534)

2.2 หลักการจัดการศึกษาวิชาอาชีพ

การจัดการศึกษาวิชาอาชีพนอกระบบโรงเรียนนั้นดำเนินการโดยหน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วยงาน โดยมีหลักการที่จะพัฒนาประชาชนให้สามารถมองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ สร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่อาชีพอย่างสัมพันธ์กับส่วนแบ่งของตลาดอาชีพ ตลาดแรงงานและสามารถปรับตัวปรับอาชีพและพัฒนาอาชีพให้อย่างต่อเนื่องตามสภาพท้องถิ่น โดยใช้วิทยาการที่เหมาะสมเพื่อลดปัญหาการว่างงานและเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล

วิไล แยมสาขา และวินัย สายหงษ์ (2533) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษา วิชาอาชีพ รวม 6 ประการ คือ

1. จัดเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสศึกษาหรือฝึกอบรมให้มีความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ การส่งเสริมหรือพัฒนาอาชีพ
2. จัดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่า หรือมีอายุ 15 ปีขึ้นไป
3. ใช้เวลาเรียนตั้งแต่ 3 ชั่วโมง ถึง 6 เดือน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเนื้อหาในการจัด บทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน ลักษณะกลุ่มผู้เรียน ลักษณะวิชาชีพที่จัด ตลอดจนความพร้อมของหน่วยงานและสภาพความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมของผู้เรียน
4. จัดในสถานศึกษาของหน่วยงาน สถานประกอบการ หรือในท้องถิ่น
5. จัดสอนด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม ศิลปะหัตถกรรมและวิชาชีพอื่น ๆ ตามความเหมาะสมและความสนใจของกลุ่มผู้เรียน
6. จัดทำหลักสูตรตามหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้เรียนและเปิดสอนวิชาอาชีพต่าง ๆ ตามความสามารถของหน่วยงาน และในการจัดการศึกษาวิชาอาชีพให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีขั้นตอนหรือกระบวนการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง ดังนี้
 1. การสำรวจ
 2. การวางแผน
 3. การเตรียมการ
 4. การจัดการเรียนการสอน
 5. การติดตามผลและการประเมินผล

2.3 ประเภทของงานการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ

พรทิพย์ เข้มทอง (2533) ได้สรุปรายงานการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพไว้ 2 ประเภท คือ

1. การสอนตามหลักสูตรระยะสั้น ระหว่าง 30-300 ชั่วโมง จัดในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โรงเรียนผู้ใหญ่สายอาชีพ และส่งหน่วยเคลื่อนที่ไปให้บริการในชุมชนชนบท
2. การสอนแบบกลุ่มสนใจ ซึ่งมีความยืดหยุ่น สามารถสนองความต้องการของผู้เรียนภายในระยะเวลาไม่เกิน 30 ชั่วโมง

ปัจจุบันกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้จัดการศึกษานอกโรงเรียนด้านอาชีพ หลักสูตรระยะสั้น เป็นหมวดต่าง ๆ คือ

1. หมวดช่างอุตสาหกรรม ได้แก่ ช่างซ่อมจักรยานยนต์ ช่างซ่อมจักรยาน ช่างไฟฟ้า ช่างซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า ช่างไม้ครุภัณฑ์ ช่างปูน ช่างโลหะกล ช่างบัดกรี ช่างประปา สุขาภิบาล ช่างเครื่องทำความเย็น ช่างซ่อมนาฬิกา และช่างทำคอนกรีตบล็อก

2. หมวดช่างคนกรรม ได้แก่ อาหารและโภชนาการ ตัดเย็บเสื้อผ้า เสริมสวย เย็บปักถักร้อย เพ้นท์สี และปักจักร

3. หมวดพาณิชยกรรม ได้แก่ พิมพ์ดีดไทย-อังกฤษ การบัญชีเลข คอมพิวเตอร์ ทัศนศิลป์ และการตลาดและสหกรณ์

4. หมวดศิลปะและหัตถกรรม ได้แก่ จักสาน ประติมากรรมดอกไม้ใบตอง ของชำร่วย สิ่งทอ ดนตรีไทย-สากล ช่างเครื่องหนัง และช่างทำตัวเรือนเครื่องประดับ

5. หมวดเกษตรกรรม ได้แก่ การเพาะเห็ด การเลี้ยงสัตว์ การขยายพันธุ์พืช การปราบศัตรูพืช การเลี้ยงผึ้ง และการทำสวนไม้ดอกไม้ผล (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2535)

การฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นเป็นการศึกษานอกโรงเรียนรูปแบบหนึ่งซึ่งช่วยเสริมทักษะในการประกอบอาชีพของประชาชนได้อย่างกว้างขวาง เพราะลักษณะการจัดมีความยืดหยุ่น จัดได้ทุกสภาพการณ์ของสังคม ใช้เวลาเรียนไม่มากเกินไป สามารถฝึกฝนให้มีความรู้ได้ในระยะเวลาสั้น ๆ ทันต่อความต้องการ การฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นโดยวิธีการศึกษานอกโรงเรียนเป็นยุทธปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการส่งเสริมการประกอบวิชาชีพและแก้ไขปัญหาว่างงานได้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2529)

ตอนที่ 3 แนวคิดและจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชน

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กด้อยโอกาสหรือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อธรรมชาติในสังคม จำเป็นต้องใช้แนวทางที่ยืดหยุ่น และสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ การศึกษาจะต้องยื่นมือไปให้ถึงเด็กที่ยังไม่ได้รับการศึกษา และต้องดึงเด็กที่ถูกกีดกันออกนอกระบบให้กลับเข้ามาอยู่ในชุมชนให้จงได้ (วัฒนธรรมอันหลากหลายของมนุษยชาติ, 2538)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มผู้ถูกคุมประพฤติและผู้ต้องขังดังนี้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540-2544)

1. เสริมสร้างโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องในรูปแบบที่เหมาะสมทั้งด้านการศึกษา ฝึกอาชีพ การมีงานทำ และมีรายได้ในระหว่างและหลังการถูกคุมขังและถูกคุมประพฤติ รวมทั้งมีโอกาสไปทำงานบริการชุมชนที่จะมีส่วนเสริมสร้าง จิตสำนึกที่ดีต่อสังคม

2. สนับสนุนให้ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรประชาชน และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการพัฒนาระบบงานและดำเนินการฟื้นฟู พัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ถูกคุมประพฤติและผู้ต้องขังในทุกรูปแบบมากขึ้น

รูปแบบการจัดการศึกษาในสถานฝึกและอบรมทั้งในส่วนกลางกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาค จะจัดหน่วยงานคล้ายคลึงกันดังนี้ (เอกสารแนะนำศาลเยาวชนและครอบครัวสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2535)

การสอนวิชาสามัญ

การสอนวิชาชีพ

การพัฒนานิสัย

การพัฒนาสุขภาพอนามัย

ในการจัดการศึกษาดังกล่าว จะเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาทักษะอาชีพ รวมถึงการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมให้กับเยาวชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตให้เยาวชนสามารถกลับเข้าสู่สังคมเดิมได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับเยาวชนอันเป็นฐานไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคต

สุนทร สุนันทชัย (2530) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางด้านการฝึกวิชาชีพ พอสรุปความได้ดังนี้

1. ฝึกวิชาชีพเพื่อให้มีงานทำ (Job training) เพื่อให้บริการแก่ประชาชนที่ยังไม่มีอาชีพ ตามโรงงานอุตสาหกรรม ร้านค้า และหน่วยงาน เป็นการฝึกวิชาชีพเพื่อไปเป็นลูกจ้างนั่นเอง

2. ฝึกวิชาชีพเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพด้วยตนเองได้ (Training for self employment) มุ่งที่จะให้ประชาชนสามารถประกอบกิจการของเขาเองได้ เช่น เปิดร้านซ่อมเครื่องยนต์เล็ก ร้านตัดเสื้อผ้า เป็นการฝึกวิชาชีพซึ่งมุ่งให้บุคคลอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง ไม่ต้องอพยพโยกย้ายไปไหน ช่วยให้มีงานทำในชนบทและพัฒนาท้องถิ่น

3. ฝึกอาชีพเพื่อนำไปปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง (Training for self improvement) การฝึกอาชีพประเภทนี้มุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนนำความรู้ไปปรับปรุงชีวิตและความเป็นอยู่ของตนเอง

หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น พุทธศักราช 2522 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการทำงานอันจะเป็นพื้นฐานที่เพียงพอแก่การดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ
2. เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในอาชีพที่ดำเนินอยู่ เป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและประเทศชาติเป็นส่วนรวม
3. เพื่อส่งเสริมให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รองจากอาชีพเดิมที่ประกอบอยู่ และให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในอันที่จะเพิ่มพูนรายได้ให้สูงขึ้น
4. เพื่อให้รู้จักตนเอง รู้จักสังคม และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้เป็นข้อมูลในการประกอบอาชีพ

การจัดการฝึกอบรมวิชาชีพนั้น กระทำขึ้นเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตและการทำงานให้เกิดมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ได้เข้ารับการฝึกอบรมและนำไปประกอบอาชีพหรือให้ผู้ประกอบอาชีพอยู่แล้วได้ฝึกทักษะความชำนาญในวิชาชีพที่ตนเองประกอบอยู่ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถอันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการงานที่ทำอยู่

ตอนที่ 4 การพัฒนาทักษะการฝึกอาชีพ

4.1 ทักษะ

ความหมายของทักษะ

จอห์น พี ดี เซคโค (John P. De Cecco, 1968) ให้ความหมายทักษะว่าเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้า โดยการตอบสนองนั้น ๆ มีลักษณะต่อเนื่องกัน (Response Chains) และการตอบสนองนั้น ๆ เป็นการประสานงานกันของการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อตั้งแต่ 2 ส่วนขึ้นไป (Movement Coordination) การตอบสนองนั้น ๆ มีการแสดงออกที่เป็นกระบวนการ (Response Pattern)

วารินทร์ สายโอบเอื้อ (2522) กล่าวว่าทักษะเป็นลักษณะของพฤติกรรมกรรมการเคลื่อนไหวที่ประสานต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ พฤติกรรมดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็ว แม่นยำ

ปราณี รามสูตร (2518) กล่าวว่าทักษะคือ กระบวนการพฤติกรรมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการพัฒนาความสามารถของบุคคล ทำให้บุคคลทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

สรุป ทักษะคือความชำนาญในศิลปวิทยาการใดวิทยาการหนึ่ง ซึ่งเคยฝึกหัดและมีประสบการณ์ สามารถแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่คล่องแคล่วอย่างมีประสิทธิภาพ

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530) ได้กล่าวถึงประเภทและสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการฝึกทักษะไว้ ดังนี้

ประเภทของทักษะ

1. ทักษะแบบต่อเนื่อง คือ ทักษะที่มีการกระทำอย่างต่อเนื่อง เช่น การพิมพ์ดีด
2. ทักษะแบบไม่ต่อเนื่อง เป็นทักษะที่สิ้นสุดลงในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เช่น ยิงปืน ตบยุง
3. ทักษะแบบปิด คือ ทักษะที่สถานการณ์สิ่งเร้าคงที่เหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง เช่น การเดิน การเลื่อยไม้ ฯลฯ
4. เกี่ยวกับตัวผู้ฝึก ต้องมีวุฒิภาวะ ลักษณะนิสัยส่วนตัว โครงสร้างทางร่างกาย ประสบการณ์เดิม ความพร้อมและแรงจูงใจของผู้เรียน
5. เกี่ยวกับสิ่งที่ฝึก ความสลับซับซ้อนของทักษะที่ฝึก
6. เกี่ยวกับวิธีการฝึก การจะฝึกทักษะให้ได้ผลดีควรปฏิบัติดังนี้ ฝึกโดยมีจุดหมาย มีการแนะนำในการฝึกที่ดี ฝึกในสถานการณ์ที่เด็กพอจะสนใจที่จะฝึกลำดับขั้นให้มีระเบียบ ปลูกฝังเจตคติให้พอใจสิ่งที่ฝึก ฝึกเป็นส่วนรวมหรือส่วนย่อยตามความเหมาะสม สาธิตการฝึกให้ดูเป็นตัวอย่าง ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของการฝึก

องค์ประกอบการเรียนทักษะ

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนทักษะ มี 3 ประการ

1. เกี่ยวกับตัวผู้เรียน มีองค์ประกอบหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ทักษะของผู้เรียนแต่ละคน เช่น บุคลิกภาพ เพศ เจตคติ ความพร้อม ความต้องการ ความสนใจ โอกาสในการฝึก ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล ยุทธวิธีในการสอนแบบเดียวกัน ย่อมให้ผลแก่แต่ละคนแตกต่างกัน การปฏิบัติต่อผู้เรียนแต่ละคนมีผลต่อการเรียนทักษะ

เทคนิควิธีในการฝึกสำคัญมาก ต้องมีวิธีการฝึกที่ถูกต้องเป็นขั้นตอน ฝึกด้วยของจริง ทำจริง มีอุปกรณ์ที่ดี เป็นตัวอย่างที่ถูกต้องที่ให้ทราบผลของการฝึก

2. สถานการณ์การเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการเรียนรู้ ทักษะ เช่น สิ่งเร้า ผู้เรียนอาจรับรู้สิ่งเร้าด้วยจักษุสัมผัส โดยประสาท การสัมผัส ฯลฯ การใส่ใจกับสิ่งเร้า ต้องมีสมาธิจดจ่ออยู่กับสิ่งเร้าที่จำอันวยผลเมื่อมีหลายสิ่งเร้าในขณะเดียวกัน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การรู้ผลการกระทำ (feedback) ของตนเองเพื่อปรับปรุงแก้ไขความสามารถให้พัฒนาขึ้น เงื่อนไขการฝึกหัดมีผลต่อการเรียนภาษาทักษะมาก เช่น การให้แรงเสริม มีผลกระตุ้นพฤติกรรม การฝึกหัดโดยไม่รู้ผล การปฏิบัติโดยปราศจากจุดมุ่งหมาย หรือทำแบบซ้ำซากจำเจ ไม่ทำให้ผู้เรียนดีขึ้น การฝึกหัดแบบเว้นช่วงให้พักให้ผลการเรียนทักษะดีกว่าการฝึกแบบต่อเนื่อง

3. กระบวนการเรียนรู้ทักษะจะเน้นเรื่องการสอนทักษะ ซึ่งมีทฤษฎีการเรียนรู้หลายทฤษฎีอธิบายถึงกระบวนการเรียนทักษะ เช่น

3.1 ชั้นต่าง ๆ ของการเรียนรู้ทักษะตามทฤษฎีการเรียนรู้ของฟิตท์และโพสเนอร์ (Fitts and Posner, 1967) กล่าวว่าลำดับเป็น 3 ชั้น คือ

3.1.1 ชั้นความรู้ความเข้าใจ การทำให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนว่าทำอย่างไร จึงจะเกิดทักษะที่จะเรียนวิชานั้น ๆ ให้ผู้เรียนพยายามทำความเข้าใจ คำแนะนำวิธีการปฏิบัติให้เข้าใจและรู้ชัดว่าสามารถแปลความหมายของการกระทำ

3.1.2 ชั้นเชื่อมโยงระหว่างการทำกระทำกับผล ให้ผู้เรียนนำผลการกระทำหรือการฝึกปฏิบัติแต่ละครั้งมาเปรียบเทียบกับครั้งที่แล้ว ๆ มา สังเกตผลการปฏิบัติตนเอง เป็นที่น่าพอใจที่สุด ก็นำมาใช้ในคราวต่อไป

3.1.3 ชั้นอัตโนมัติ เป็นขั้นที่ผ่านการฝึกฝนจนกระทำได้ถูกคล่องตัว รวดเร็ว แม่นยำ ไม่ผิดพลาด เป็นขั้นที่ทำซ้ำ ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญ จนในที่สุดทำได้เป็นอัตโนมัติ

3.2 ลำดับขั้นวิธีการสอนทักษะ (instruction in skill) ของดี เซคโก ได้เสนอแนวคิดให้ สอนตามลำดับขั้น ดังนี้

3.2.1 วิเคราะห์ทักษะที่จะสอน ครูต้องวางแผนที่จะสอนโดยวิเคราะห์งาน (task analysis) พิจารณาทักษะที่จะสอนออกไปว่ามีรายละเอียดอย่างไร ใช้ทักษะอะไรบ้าง และทักษะนั้น ๆ ต้องอาศัยกลไกส่วนไหนส่วนใดในร่างกาย และจะฝึกด้วยวิธีใด

3.2.2 ประเมินความสามารถเบื้องต้นของผู้เรียนเกี่ยวกับทักษะที่จะสอน เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถพื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนทักษะที่จะสอนเพียงใดหรือไม่ ถ้ายังขาดความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนพื้นฐานก็จัดให้ตามความเหมาะสม

3.2.3 เตรียมการฝึก ว่าควรจะมีฝึกในด้านใดบ้าง ส่วนใดต้องฝึกมากหรือน้อย ฝึกทักษะที่ผู้เรียนยังขาดอยู่และส่งเสริมส่วนที่ผู้เรียนมีอยู่แล้ว ให้เกิดความชำนาญยิ่งขึ้น

3.2.4 ชั้นอธิบายและสาธิตทักษะให้ผู้เรียนได้ดูตัวอย่างให้สังเกตเอง อาจใช้ภาพยนตร์ (film loop) ฉายหมุนเวียนให้ผู้เรียนทำตามเนื่องจากว่าภาพยนตร์มีคุณค่าอย่างยิ่งในขั้นแรกของการเรียนกับขั้นสุดท้ายของการเรียน เพราะเมื่อนักเรียนมีทักษะในขั้นสูงก็อาจหันมาพิจารณารายละเอียดจากภาพยนตร์อีกครั้งหนึ่ง

3.2.5 จัดภาวะเพื่อการเรียนทักษะ 3 ประการให้ คือ

3.2.5.1 จัดลำดับสิ่งเร้าและการตอบสนองให้ผู้เรียนปฏิบัติให้ถูกต้องตามลำดับก่อนหลัง เมื่อมีสิ่งเร้าให้ตอบสนองทันทีเป็นจังหวะต่อเนื่องกันไปสอนให้เข้าใจถึงการทำงานประสานกันของส่วนต่าง ๆ

3.2.5.2 ลองฝึก เน้นทักษะย่อยที่สำคัญ ปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องในส่วนที่ผิด เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่วว่องไว จัดแบ่งเวลาฝึก

3.2.5.3 ให้แรงเสริมในส่วนที่ทำถูกต้องดีแล้ว ให้รู้ผลของการปฏิบัติ (feedback) มี 2 ทางคือ การรู้ผลจากภายนอก (extrinsic feedback) คือคำบอกกล่าวของครูว่าดีหรือบอกพร่องอย่างไรควรแก้ไขอย่างไร พอผู้ฝึกก้าวหน้าไปถึงขั้นที่จะเพิ่มพูนความชำนาญเขาจะรู้โดยการสังเกตด้วยตนเอง เป็นการรู้ผลจากภายใน (intrinsic feedback)

3.3 ทำทักษะที่ซับซ้อนให้ง่ายโดยสอนทีละขั้น ทักษะบางอย่างมีความซับซ้อนและยากเกินกว่าผู้เรียนจะปฏิบัติได้ทันทีในเริ่มแรก ผู้สอนจึงต้องแบ่งทักษะนั้นเป็นขั้น ๆ แต่ละขั้นนำไปสู่ความสามารถในระดับที่สูงขึ้นจนบรรลุถึงเป้าหมายในที่สุด

3.4 ทฤษฎีการเสริมแรงของสกินเนอร์ (Skinner) เชื่อว่า การให้แรงเสริมโดยขยับเกณฑ์ให้สูงขึ้นทีละน้อยมีความสำคัญต่อการเรียนรู้มาก ผู้เรียนต้องทำได้ดีขึ้นกว่าเดิมผู้สอนจึงจะให้แรงเสริม

ข้อควรสังเกตสำหรับการสอนทักษะ

1. สถานการณ์ในการฝึกถ้าใช้สถานการณ์ที่เป็นจริงได้ก็ควรใช้สถานการณ์จริง เช่น การเรียนภาษา ผู้เรียนได้ฟังภาษานั้นจริง ๆ หัดขับรถด้วยรถจริง ๆ หัดพายเรือด้วยเรือที่อยู่ในน้ำจริง ๆ แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้สถานการณ์จำลองในการฝึกก็ควรสร้างสถานการณ์ให้เหมือนของจริงมากที่สุด
2. ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฝึกฝนในสถานการณ์หลาย ๆ แบบ การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ฝึกจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจำแนกสิ่งเร้าที่สำคัญและตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นโดยมีต้องใส่ใจในสิ่งเร้าปลีกย่อย
3. ผู้สอนควรทดลอง สาธิตให้ดูตัวอย่างหรือให้ดูภาพยนตร์เพราะการเรียนรู้จากตัวอย่าง จะประหยัดเวลาและป้องกันการเข้าใจผิด
4. การเรียนทักษะต้องฝึกหัดและปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ
5. ผู้ฝึกทักษะต้องได้รับคำแนะนำเพื่อปรับปรุงพัฒนาทักษะนั้น ถึงแม้ว่าผู้เรียนจะสามารถสังเกตที่เกิดขึ้นด้วยตนเองก็ตาม การดักเตือนชี้แนะให้เห็นข้อบกพร่องและวิถีทางที่ดียังมีความจำเป็นอยู่มากเพราะผู้เรียนอาจประเมินผลการปฏิบัติของตนผิดพลาด
6. ต้องคำนึงถึงช่วงเวลาฝึก การเรียนทักษะต้องฝึกให้เหมาะกับเวลาต้องเว้นช่วงเวลา (distributed practice) ถ้าฝึกหัดแบบต่อเนื่อง (massed practice) อาจเมื่อยล้าเหนื่อยหน่าย

วิธีช่วยให้เกิดทักษะในการเรียน

1. การสาธิตและการอธิบายแนะนำ
 - 1.1 เริ่มแรกบอกให้ผู้เรียนทราบว่าจะทำอะไร อธิบายชี้แจงให้เห็นความสำคัญ เราให้เกิดความสนใจกระตุ้นให้เห็นว่าสิ่งนั้นมีความจำเป็นมาก ต่อจากนั้นเริ่มสาธิตให้ดูเป็นลำดับ (step by step) ขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบเพื่อให้เด็กจัดระบบสิ่งที่เรียนเป็นเรื่องเป็นราวเมื่อสาธิตจบแล้วอธิบายให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ เน้นจุดที่สำคัญ ๆ หรือจุดที่จะต้องสังเกต
 - 1.2 ให้ผู้เรียนลงมือฝึกหัดทันทีหลังจากสาธิตให้ดู ต้องทำซ้ำ ๆ และเสริมแรง การสาธิตอาจจะทำเป็นหมู่ก็ได้ ข้อสำคัญเมื่อสาธิตแล้วต้องให้มีโอกาสลงมือฝึกหัด การฝึกทักษะจะเสียเวลาเปล่าถ้าไม่มีโอกาสได้ฝึกหัดทดลองทำ การฝึกหัดจะได้ผลดี ถ้ามีการเสริมแรงเป็นการกระตุ้นทุกครั้ง ถ้าพบว่าในขณะที่ฝึกหัดยังทำผิดควรสาธิตให้ดูใหม่

1.3 คอยให้คำแนะนำในขณะที่ฝึกหัด เพื่อช่วยให้ผู้รับการฝึกหัดเกิดทักษะได้ด้วยตนเอง ไม่จับมือหรือช่วยทำให้ เพราะจะไม่ได้อะไรเลย

1.4 ให้คำแนะนำในลักษณะที่อยู่ในบรรยากาศที่สบาย ๆ ไม่วิจารณ์ ต้องใจเย็นไม่ดุตำ อย่าทำให้เกิดความตึงเครียด หวาดกลัว ยั่วให้เกิดความพยายามที่จะลอง

1.5 ในการฝึกหัดต้องเน้นส่วนที่ถูกต้องมีประโยชน์

4.2 ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ

พัฒนาการด้านอาชีพ (Vocational Development) เป็นพัฒนาการด้านหนึ่งของบุคคล เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ใช้เวลาตลอดช่วงชีวิตของบุคคล ในการที่จะพัฒนาค่านิยมของอาชีพ การก่อตัวของรูปแบบอาชีพ การเรียนรู้ถึงโอกาสเป็นไปได้ของอาชีพ อัตราการพัฒนาขึ้นอยู่กับลักษณะทางจิตวิทยา สรีรวิทยาของบุคคล และเงื่อนไขในสิ่งแวดล้อมตลอดจนบุคคลสำคัญในชีวิต เนื่องจากอาชีพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านศึกษาพฤติกรรมทางด้านอาชีพของมนุษย์และได้อธิบายไว้เป็นทฤษฎี ในที่นี้จะกล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของกินซ์เบิร์กและของซูเปอร์ ดังมี รายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของกินซ์เบิร์ก (Ginzberg's Theory of Vocational Development)

อีไล กินซ์เบิร์ก (Eli Ginzberg) ได้พัฒนาทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพเป็นทฤษฎีแรก โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างในระดับอายุต่าง ๆ กัน เขาสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตั้งแต่วัยชั้นประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ

กินซ์เบิร์ก ได้สรุปหลักการที่สำคัญของกระบวนการเลือกอาชีพ ตลอดจนถึงพัฒนาการทางอาชีพไว้ดังนี้ (Ginzberg, 1970 : 63-64, 1972 : 169, cited by Tolbert, 1974 : 39-40)

1. การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการพัฒนาการที่ต่อเนื่อง ไม่ได้เป็นการตัดสินใจเพียงครั้งเดียว สาเหตุสำคัญของการเปลี่ยนอาชีพในระยะต่อมา ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจที่ได้รับจากอาชีพเดิม เสรีภาพที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนความรับผิดชอบ และความกดดันหรือทางเลือกที่มีในอาชีพปัจจุบัน

2. กระบวนการเลือกอาชีพเป็นขั้นตอนที่ไม่ย้อนกลับ กระบวนการเตรียมตัวทางอาชีพอาจใช้เวลานานและสลับซับซ้อนเพิ่มขึ้นเนื่องจากสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ การเลือกอาชีพจะมีการเปลี่ยนแปลงได้หลายทาง อาชีพของบุคคลจะไม่ขึ้นอยู่กับ

การตัดสินใจเลือกอาชีพในระยะแรก ๆ สิ่งที่คุณหนุ่มสาวเผชิญในช่วงอายุวัยรุ่นคือ การวางแผน เพื่อให้มีโอกาสเลือกได้มาก บุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงจะมีโอกาสเลือกอาชีพได้กว้างขวางขึ้น

3. การเลือกอาชีพไม่ได้เป็นเพียงการออมชอมระหว่างความปรารถนาของบุคคลกับความเป็นจริง แต่จะเป็นการแสวงหาอาชีพที่เหมาะสมที่สุดอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาระยะยาว พบว่าบุคคลพยายามสนองความต้องการที่สำคัญของตนอย่างไม่หยุดยั้ง โดยมีการเลือกงาน เปิดโอกาสให้สนองความต้องการที่สำคัญของตนมากที่สุด

4. ในการเลือกอาชีพมีข้อจำกัดที่ควรพิจารณา ได้แก่ สภาพครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ทศนคติและค่านิยมของบิดามารดา การมีสถานที่ศึกษาไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสม การเป็นชนกลุ่มน้อย ความเชื่อมโยงต่อเนื่องระหว่างโรงเรียนระดับต่าง ๆ ระหว่างโรงเรียนและงานสถาบันในชุมชน กองทัพ และสถาบันอื่น ๆ ที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ

5. การเลือกอาชีพได้เน้นความสำคัญในเรื่องโอกาสในโลกของการทำงานมากขึ้น

6. การเลือกอาชีพได้เน้นความสำคัญในเรื่องค่านิยมของบุคคลมากขึ้น ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการแสวงหาความพึงพอใจของบุคคล วิธีชีวิตของบุคคลมีผลกระทบต่อตัดสินใจทางอาชีพ โดยเป็นการพยายามที่จะให้ประสบผลสำเร็จในการสร้างดุลยภาพระหว่างงานและกิจกรรมขึ้น

กินช์เบอร์ก ได้แบ่งช่วงการเลือกอาชีพของคุณคนออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะเพื่อฝัน (Fantasy Period) อยู่ในช่วงอายุก่อน 11 ปี การเลือกอาชีพในระยะนี้เด็กจะคิดเกี่ยวกับอาชีพในรูปของความปรารถนาที่จะเป็นเมื่อเป็นผู้ใหญ่ โดยได้รับอิทธิพลจากภาพยนตร์โทรทัศน์ ยังไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นไปได้และความสามารถของตน

2. ระยะการพิจารณาเลือกอาชีพโดยยังไม่ตกลงใจแน่นอน (Tentative Period) อยู่ในช่วงอายุ 11-17 ปี เป็นระยะที่เด็กเริ่มเรียนรู้กว้างไกลมากขึ้น เด็กจะเริ่มรู้สึกและเกิดการยอมรับว่าเขาชอบที่จะทำและทำได้ดีในกิจกรรมบางประเภท เป็นการเริ่มตระหนักถึงความต้องการในการตัดสินใจเลือกอาชีพในอนาคต การพิจารณาเลือกอาชีพในระยะนี้ เป็นการเลือกที่จะพิจารณาองค์ประกอบเกี่ยวกับตนเองในด้าน ความสนใจ ความสามารถและค่านิยมของตนเอง โดยมีมักจะเป็นไปในลักษณะตอบสนองความพึงพอใจในอนาคตมากกว่าในปัจจุบัน และมีได้คำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จำเป็นและข้อจำกัดในอาชีพนั้น ๆ ระยะนี้แบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ ได้ 4 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงความสนใจ (Interest Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 11-12 ปี การเลือกอาชีพอยู่ในรูปความสนใจของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความสามารถของตนเอง และส่วนมากจะสัมพันธ์กับความต้องการหรือจินตนาการในระยะความคิดเพื่อฝัน (Fantasy Period)

ขั้นที่ 2 การเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงความสามารถของตนเอง (Capacity Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 13-14 ปี เด็กจะเริ่มประเมินความสามารถของตนเอง และพิจารณาเลือกอาชีพโดยใช้ความสนใจและความสามารถของตนเองเป็นหลักในการพิจารณา

ขั้นที่ 3 การเลือกอาชีพโดยพิจารณาค่านิยม (Value Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15-16 ปี การเลือกอาชีพในระยะนี้จะเป็นการพิจารณาค่านิยม โดยจะให้ความสำคัญเหนือกว่าความสนใจและความสามารถของตนเอง

ขั้นที่ 4 ระยะเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อ (Transition Stage) อยู่ในช่วงอายุ 17 ปี เป็นช่วงสุดท้ายของระยะนี้ โดยทั่วไปเด็กจะเริ่มสุขุมขึ้นและพิจารณาสิ่งต่าง ๆ จากข้อเท็จจริงและตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ความสนใจ ความสามารถและค่านิยมของตนเอง เขาจะตระหนักได้ว่า การตัดสินใจของเขาจะเป็นผลต่อเนื่องไปในอนาคตของเขาได้ด้วย ซึ่งในที่สุดเขาจะเริ่มจัดระบบความคิดเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ ความสามารถทางอาชีพและคุณค่าของอาชีพให้มีความเหมาะสมกับคน และบทบาทเพศของตนได้

3. ระยะเวลาความเป็นจริง (Realistic Period) อยู่ในช่วงอายุ 17 ปี ถึงวัยผู้ใหญ่ ระยะนี้บุคคลจะยอมรับเอาความจริงในสิ่งแวดล้อมเข้ามา มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ โดยมีการประนีประนอมระหว่างความปรารถนาของตนกับสภาพความเป็นจริง ระยะนี้แบ่งออกเป็นขั้นต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ระยะเวลาของการสำรวจอาชีพ (Exporation Stage) บุคคลจะสำรวจอาชีพต่าง ๆ ว่าอาชีพใดเหมาะสมกับเขา โดยคำนึงถึงความสนใจและค่านิยมของตนเองเพื่อพยายามที่จะตัดสินใจให้สอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น เช่น ลองเรียนวิชาต่าง ๆ หรือหาประสบการณ์ในการทำงาน

3.2 ระยะเวลาการรวมตัวของความคิดที่จะเลือกอาชีพ (Crystallization Stage) อยู่ในช่วงอายุ 20 ปีขึ้นไป บุคคลจะยอมรับในความสามารถของตนเอง และมีการคำนึงถึงจุดประสงค์ของอาชีพที่ตนจะเลือก ซึ่งถือว่า เป็นขั้นที่บุคคลตัดสินใจเลือกโดยประนีประนอมระหว่างองค์ประกอบที่สำคัญ

3.3 ระยะเวลาเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจงและหาความชำนาญ

(Specification Stage) เป็นการตัดสินใจที่เฉพาะเจาะจงลงไป และเริ่มวางแผนที่จะเลือกอาชีพใด อาชีพหนึ่ง โดยมีการฝึกฝนหรือศึกษาเป็นพิเศษเพื่อหาความรู้และประสบการณ์ ถ้าปรากฏว่า อาชีพที่เลือกแล้วไม่นำมาซึ่งความพอใจ ก็จะเข้ารับการฝึกเฉพาะอาชีพด้านใดด้านหนึ่ง เป็นการหาความรู้ใหม่เฉพาะอาชีพต่อไป (Ginzberg cited by Tolbert, 1974:37-38)

กระบวนการพัฒนาด้านอาชีพของกินซ์เบิร์ก ตั้งแต่ระยะเพื่อฝันจนถึงขั้น สุดท้ายของระยะเลือกอาชีพตามความเป็นจริง กินเวลาประมาณ 10 ถึง 15 ปี ทุกระยะและทุกขั้นตอนของการเลือกอาชีวดังกล่าวนี้เป็นไปโดยประมาณเท่านั้น เพราะสังคมทุกสังคมในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้น และมีอาชีพเพิ่มขึ้นอีกมากมาย นอกจากนี้บุคคลแต่ละบุคคลยังมีความแตกต่างกันมากทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ อีกด้วย

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของซูเปอร์ (Super's Theory of Vocational Development)

ซูเปอร์ (Super. cited by Tolbert, 1974:31-37) ได้รับแนวคิดจากจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคลและจิตวิทยาปรากฏการณ์นิยม ที่เน้นเรื่องความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองหรืออัตมโนทัศน์ (Self-Concept) ได้เสนอหลักการที่สำคัญของทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ ดังนี้

1. บุคคลมีความแตกต่างในด้านความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพ
2. บุคคลมีความสามารถเฉพาะตัวที่เหมาะสมกับอาชีพจำนวนหนึ่ง
3. อาชีพแต่ละอาชีพจะมีแบบแผนของลักษณะความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพที่กว้างขวางพอที่ทำให้บุคคลแต่ละคนเหมาะสมกับอาชีพที่แตกต่างกันและอาชีพแต่ละอาชีพเหมาะกับบุคคลที่มีความแตกต่างกันในหลายประการ
4. การตัดสินใจเลือกและปรับตัวของบุคคลจะต้องเป็นกระบวนการต่อเนื่อง เนื่องจากความสนใจในอาชีพ ความสามารถทางอาชีพ และสถานการณ์ที่บุคคลดำรงชีวิตและทำงาน ตลอดจนความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาและประสบการณ์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้การเลือกและการปรับตัวในอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่อง
5. กระบวนการพัฒนาการทางอาชีพ เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตตามลำดับขั้นดังนี้ ขั้นของการเจริญเติบโต ขั้นของการสำรวจ ขั้นของการสร้างหลักฐาน ขั้นของการคงไว้ซึ่งความมั่นคง และขั้นของการเสื่อมถอย ขั้นของพัฒนาการทางอาชีพเหล่านี้อาจแบ่งเป็นช่วงย่อย ๆ ได้แก่ ระยะเวลาสำรวจอย่างเพื่อฝัน ระยะเวลาสำรวจที่ยังไม่มีการตัดสินใจอย่าง

แน่นอน ระยะเวลาการสำรวจอย่างจริงจัง ระยะเวลาการประกอบอาชีพที่ถาวรโดยการทดลองปฏิบัติงาน และระยะเวลาการประกอบอาชีพที่ถาวร

6. ลักษณะของแบบแผนอาชีพ เป็นต้นว่า การเลือกระดับอาชีพ (เช่นอาชีพ ระดับวิชาชีพ ระดับใช้ทักษะ ระดับใช้แรงงาน) ความมั่นคงทางการงาน (เปลี่ยนงานบ่อยหรือไม่) ขึ้นอยู่กับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ระดับสติปัญญา ลักษณะบุคลิกภาพ ตลอดจนโอกาสที่แต่ละบุคคลจะได้รับในอาชีพ

7. การช่วยให้บุคคลได้เข้าใจ ตระหนักถึงวุฒิภาวะ ความสามารถ ความสนใจ และการช่วยให้มีการทดสอบในสภาพการณ์จริง ตลอดจนการพัฒนาความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ของบุคคลจะเป็นสิ่งช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางอาชีพของบุคคล

8. กระบวนการพัฒนาการด้านอาชีพเป็นการพัฒนาและประเมินประนีประนอม ซึ่งเป็นผลของความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง โดยที่ความนึกคิดเกี่ยวกับตนนั้นเกิดจากปฏิสัมพันธ์ของความถนัด ระบบประสาท โอกาสที่จะได้แสดงในหลายบทบาทและการประเมินว่าการแสดงบทบาทนั้นได้รับการยอมรับจากบุคคลโดยทั่วไปมากน้อยเพียงใด

9. การพัฒนาการทางอาชีพเป็นการประเมินประนีประนอมระหว่างบุคคลและปัจจัยทางสังคม ระหว่างความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองและสภาพความเป็นจริง เป็นการแสดงบทบาทประการหนึ่งซึ่งอาจเป็นบทบาทตามความเพ้อฝัน ในกระบวนการให้คำปรึกษาหรือกิจกรรมของชีวิต เช่นในชั้นเรียน ในการทำงานพิเศษครึ่งเวลาและในการเข้าทำงาน

10. ความพึงพอใจในงานและความพึงพอใจในชีวิต ขึ้นอยู่กับการที่บุคคลได้มีการแสดงออกถึงความสามารถ ความสนใจ บุคลิกลักษณะและค่านิยมของตนอย่างเพียงพอ มากน้อยเพียงใด ซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดของงาน สภาพการทำงานและวิถีชีวิต ซึ่งบุคคลสามารถแสดงบทบาทชนิดที่ตนเห็นว่าเป็นความพอใจและเหมาะสม

ซูเปอร์ได้เสนอขั้นพัฒนาการทางอาชีพ (Vocational Life Stage) โดยศึกษาจากแบบแผนอาชีพ เป็นระยะยาวถึงยี่สิบปีไว้ดังนี้

1. ขั้นของการเจริญเติบโต (Growth Stage) อยู่ในช่วงอายุแรกเกิดจนถึง 14 ปี มีการพัฒนาความนึกคิดเกี่ยวกับตน โดยการถือตนตามแบบคนสำคัญในครอบครัวและโรงเรียน บุคคลจะมีความต้องการและความเพ้อฝันมากในช่วงแรกของระยะนี้ ความสนใจ และความสามารถจะมีความสำคัญมากขึ้นเมื่อบุคคลมีส่วนร่วมในสังคม และได้มีการทดสอบในสภาพความเป็นจริงมากขึ้น ในระยะนี้ยังแบ่งเป็นขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

1.1 ระยะเวลาเพื่อฝัน (Fantasy Substage) อยู่ในช่วงอายุ 4-10 ปี เด็กจะคิดถึงเรื่องของอาชีพตามความต้องการ ความเพื่อฝันของตน

1.2 ระยะเวลาของความสนใจ (Interest Substage) อยู่ในช่วงอายุ 11-12 ปี ระยะเวลาของความสนใจจะเป็นตัวกำหนดเป้าหมายระดับความคาดหวังและกิจกรรมต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่

1.3 ระยะเวลาของความสามารถ (Capacity Substage) อยู่ในช่วงอายุ 13-14 ปี เด็กจะให้ความสำคัญกับความสามารถมากขึ้น จะพิจารณาอาชีพโดยคำนึงถึงความสามารถมากขึ้น มีการคำนึงถึงคุณสมบัติการฝึกเตรียมที่จำเป็นของอาชีพต่าง ๆ

2. ขั้นของการสำรวจ (Exploration Stage) อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี เป็นระยะของการสำรวจตนเองและสำรวจอาชีพในขณะที่อยู่ระหว่างการศึกษา ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือในขณะการทำงานพิเศษ แบ่งเป็นช่วงที่สำคัญได้ 3 ระยะ คือ

2.1 ระยะเวลาของการพิจารณาเลือกอาชีพโดยยังไม่ได้ตัดสินใจแน่นอน (Tentative) อยู่ในช่วงอายุ 15-17 ปี บุคคลจะมีการพิจารณาเลือกอาชีพตามความต้องการ ความสนใจและความสามารถ คำนิยมและโอกาสในการเลือกอาชีพ มีการตัดสินใจเลือกอาชีพ และทดลองปฏิบัติในความเพื่อฝัน ในการร่วมอภิปรายในชั้นเรียน ในการทำงานและประสบการณ์อื่น ๆ

2.2 ระยะเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อของการเลือกอาชีพ (Transition Substage) อยู่ในช่วงอายุ 18-21 ปี เป็นระยะที่บุคคลพิจารณาเลือกอาชีพจากสภาพความเป็นจริงมากขึ้น ในขณะที่เข้าไปสู่โลกของงาน การฝึกหัดงานหรืออยู่ในระหว่างการศึกษเพื่อเตรียมตัวในการประกอบอาชีพและเป็นผลของความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคล

ตอนที่ 5 สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

5.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นควบคู่กับ ค่ายเยาวชนและครอบครัว และรองรับภารกิจของศาลเยาวชนและครอบครัว (เดิมใช้ชื่อศาลคดีเด็กและเยาวชน) มีผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชาภายใต้การบังคับบัญชาของอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จัดตั้งขึ้นทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้เปิดดำเนินการ

เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2495 โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2495 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2491 ต่อมาในปี 2534 ได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติดังกล่าวทั้ง 2 ฉบับ และได้ตราเป็นกฎหมายคือพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2535 ทำหน้าที่ให้การสงเคราะห์เลี้ยงดูและพัฒนาบุคคลลักษณะพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนผู้หลงผิดระยะหนึ่ง เพื่อให้กลับตนเป็นพลเมืองดี สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนไม่ใช่คุก เรือนจำ หรือทัณฑสถานอันเป็นสถานที่คุมขังนักโทษตามลักษณะงานของกรมราชทัณฑ์ (ศาลเยาวชนและครอบครัว, 2535)

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเปิดดำเนินการทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค รวมทั้งหมด 29 แห่ง คือ (ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดราชบุรี, 2542)

1. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง
2. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา
3. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่
4. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี
5. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง
6. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
7. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์
8. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดขอนแก่น
9. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี
10. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนนทบุรี
11. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
12. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพิษณุโลก
13. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
14. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอำนาจเจริญ
15. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครราชสีมา
16. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปทุมธานี
17. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครปฐม
18. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี
19. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี

20. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดร้อยเอ็ด
21. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดตรัง
22. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนราธิวาส
23. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดบุรีรัมย์
24. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ
25. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดลำปาง
26. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุพรรณบุรี
27. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสระบุรี
28. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดภูเก็ต
29. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดจันทบุรี

5.2 หน้าที่และความรับผิดชอบของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีหน้าที่หลัก ๆ อยู่ 3 ประการ คือ

1. หน้าที่และความรับผิดชอบในทางด้านคดีอาญา
2. หน้าที่ในด้านคดีแพ่ง
3. หน้าที่ในด้านการฝึกอบรมเด็กและเยาวชน

สำหรับหน้าที่ในด้านการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนนั้นเมื่อศาลสั่งใช้วิธีการฝึกอบรม คือเอาตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจฯ ซึ่งเป็นงานหัวใจของศาลเยาวชนและครอบครัว ในการที่จะแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของเด็กและเยาวชนเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตการจัดฝึกและอบรมในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาคจะจัดหน่วยงานคล้ายคลึงกันดังนี้

1. การสอนวิชาสามัญ จัดให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาวิชาสามัญด้านหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน
2. การสอนวิชาชีพ จัดให้เด็กและเยาวชนฝึกฝนวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้ฝึกอบรมด้วย วิชาชีพที่จัดสอนอยู่ในปัจจุบันมุ่งหมายจะให้ประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนเมื่อพ้นการฝึกอบรมมีความรู้ไปประกอบอาชีพต่อไป ได้แก่ ช่างไม้ ช่างยนต์ ช่างศิลป์ ช่างไฟฟ้า ช่างเชื่อมโลหะ และตัดเย็บเสื้อผ้า และเกษตรกรรม เป็นต้น

3. การพัฒนานิสัย จัดให้มีการอบรมด้านจริยธรรมเพื่อฟื้นฟูจิตใจให้กลับตนเป็นพลเมืองดี โดยมีเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้โดยเฉพาะ เช่น นักจิตวิทยา อนุศาสนาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิ จากภายนอก

4. การพัฒนาสุขภาพอนามัย จัดให้มีการออกกำลังกาย เช่น กีฬา และการบริหาร ตลอดจนดำเนินการกินอยู่หลับนอนให้ถูกสุขลักษณะ การจัดที่อยู่มีลักษณะเป็นโรงเรียนกินนอนประจำ

5.3 การจัดการศึกษาวิชาชีพ ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี เป็นหน่วยงานราชการในกระทรวงยุติธรรม ได้เปิดดำเนินการตั้งแต่วันที่ 25 เมษายน 2540 พร้อมกับการเปิดดำเนินการศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดราชบุรี นับตั้งแต่เปิดดำเนินการมาเป็นเวลา 1 ปีเศษ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี ได้ดำเนินการคุ้มครองเด็กและเยาวชนตลอดจนผู้เยาว์ทั้งในอดีตอาญาและในคดีแพ่งที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียซึ่งได้อำนวยประโยชน์ให้แก่เด็กและเยาวชนในจังหวัดราชบุรีเป็นอันมาก โดยเฉพาะจังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยว มีโรงงานอุตสาหกรรมและเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของประเทศ ประชาชนทั่วทุกภูมิภาคของประเทศเข้ามาประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก จึงมีผลกระทบต่อปัญหาสังคม มีคดีอาญาเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนด้วย สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี มีหน้าที่สืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ฐานะของเด็กหรือเยาวชนและของบิดามารดา หรือของผู้ปกครองตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวง รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อรายงานต่อศาล การสอดส่องความประพฤติของเด็กและเยาวชนตามคำสั่งศาล การให้การสงเคราะห์ การให้การศึกษาอบรมทั้งด้านวิชาสามัญและฝึกอาชีพ รวมทั้งประมวลและรายงานข้อเท็จจริงและความเห็นต่อศาลในคดีครอบครัวเพื่อคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ต่าง ๆ ของผู้เยาว์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี แบ่งงานภายในออกเป็น 5 งาน ดังนี้

1. งานบริหารงานทั่วไป
2. สถานแรกรับเด็กและเยาวชน
3. สถานฝึกและอบรม
4. ฝ่ายคดี
5. กลุ่มเทคนิคบริการ

งานบริหารงานทั่วไป

มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการ งานการเงินและบัญชี งานบริหารบุคคลเบื้องต้น งานงบประมาณ งานพัสดุ และยานพาหนะ งานธุรการ งานอาคารสถานที่และความปลอดภัย งานรวบรวมข้อมูลและสถิติ งานประชาสัมพันธ์ และประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่น และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

สถานแรกรับเด็กและเยาวชน

มีหน้าที่ควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนในระหว่างการสอบสวน ปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนจากสถานแรกรับจังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดนครปฐม มาฝากไว้ที่สถานแรกรับเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี เป็นจำนวนมาก เนื่องจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กฯ ดังกล่าวยังอยู่ในระหว่างการก่อสร้างสถานแรกรับ เจ้าหน้าที่ของสถานแรกรับ มีหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชนในเรื่องการกินอยู่ หลับนอน การออกกำลังกาย การให้การสงเคราะห์ การศึกษาพฤติกรรม การบำบัดรักษาและฟื้นฟูแก้ไข การออกรายงานการพินิจ และจัดการศึกษาอบรมและฝึกวิชาชีพ ระยะสั้นให้เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน เช่น งานเกษตร งานหัตถกรรม งานตัดผมชาย งานโภชนาการ งานการฝีมือ และสอนวิชาคณิตศาสตร์และการอ่านเขียนภาษาไทย

สถานฝึกและอบรม

มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาแล้วซึ่งในคำพิพากษาจะกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมไว้ ในปัจจุบันสถานฝึกและอบรมจะรับเด็กและเยาวชนที่ศาลต่างจังหวัดตัดสินให้ฝึกและอบรมหลายจังหวัด เช่น สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ฯลฯ สถานฝึกและอบรมจะจัดให้เด็กและเยาวชนได้เรียนวิชาชีพ วิชาสามัญพร้อมไปกับการพัฒนานิสัยภายใต้การเลี้ยงดูตามปกติ การเรียนจะเปิดสอนสายสามัญหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนวิชาชีพจะมีช่างยนต์ ช่างตัดผมชาย ช่างไม้ และก่อสร้าง เกษตรกรรม ช่างไฟฟ้า และช่างศิลปหัตถกรรม นอกจากนี้ยังทำรายงานเสนอศาลขอลปล่อยเด็กและเยาวชนที่มีความประพฤติดี ทนก้าวหน้าในทางที่ดีก่อนกำหนดหรือเสนอขอลปล่อยเมื่อครบกำหนดฝึกอบรมขั้นต่ำ

ฝ่ายคดี

มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสอบและสืบเสาะข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดและจัดทำรายงานเสนอต่อศาลการสอบและสืบเสาะข้อเท็จจริงในคดีแพ่งเกี่ยวกับผู้เยาว์และจัดทำรายงานเสนอต่อศาล การคุมประพฤติเด็กและ

เยาวชน การกำกับดูแลรักษาสีทธิและประโยชน์ในทรัพย์สินของผู้เยาว์ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้กำกับดูแลการใช้รักษาสีทธิและประโยชน์ในทรัพย์สินของผู้เยาว์ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้กำกับดูแลการใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์ ซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งในคดีอาญาและคดีแพ่ง ดังนี้

คดีอาญา เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดคดีอาญาที่ตนอยู่ในเขตอำนาจพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น ต้องปรากฏขณะที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอายุต้องอยู่ในเกณฑ์เป็นเด็กและเยาวชน “เด็ก” หมายความว่าบุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ “เยาวชน” หมายความว่าบุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ ฉะนั้นถ้าบุคคลเหล่านี้กระทำความผิดคดีอาญา ก็จะถูกดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ

เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมตัว เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องแจ้งการจับกุมหรือควบคุมไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ ตลอดจนแจ้งบิดามารดาผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่โดยไม่ชักช้า ในกรณีเช่นว่านี้ พนักงานสอบสวนจะต้องถามปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมง นับตั้งแต่วันที่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กหรือเยาวชนแล้วให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังสถานพินิจ ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ จะควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ยังสถานพินิจหรือจะปล่อยชั่วคราว โดยมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยโดยไม่มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันได้ ฯลฯ ในทางปฏิบัติแล้วจะต้องให้พนักงานคุมประพฤติสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน สอบปากคำบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย เพื่อให้ได้ประวัติครอบครัว การศึกษา นิสัย ความประพฤติและอื่น ๆ จนเป็นที่เรียบร้อยและต้องได้หลักฐานอายุของเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วย จึงจะให้มีการประกันตัวไป หลักประกันส่วนมากจะรับเป็นเงินสด วงเงินที่วางประกันส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับลักษณะของความผิด ถ้าเป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ถ้าเล่นการพนัน ใช้สารระเหย ก็จะตกอยู่ในราว 2,000 - 3,000 บาท แต่ถ้าเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ เช่น คดีปล้นทรัพย์หรือฆ่าผู้อื่น ก็จะเรียกเงินประกันสูงขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ในระหว่างที่เด็กหรือเยาวชนได้รับการประกันตัวไป นายประกันจะต้องคอยระมัดระวังอย่าให้เด็กหรือเยาวชนไปกระทำความผิดขึ้นอีก และจะต้องนำเด็กหรือเยาวชนมาฟังผลคดีทุก 15 วันต่อหนึ่งครั้ง โดยปกติระยะเวลาในการดำเนินคดีชั้นพนักงานสอบสวนจะอยู่ในระยะเวลาไม่เกิน 90 วัน นับตั้งแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุม ทางพนักงานสอบสวนจะต้องส่งสำนวนให้พนักงานอัยการฟ้องต่อศาล เมื่อมีการฟ้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลแล้ว ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนได้ประกันตัวไปก็ต้องทำเรื่องขอถอนประกัน

เพื่อไปยื่นประกันต่อในชั้นศาลต่อไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัวไปก็จะต้องดำเนินคดีไปตามปกติ

เมื่อเด็กหรือเยาวชนที่ถูกฟ้องต่อศาลแล้ว จำเลยจะมีทนายความแก้คดีแทนไม่ได้ แต่ให้จำเลยมีที่ปรึกษาทนายความ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำนองเดียวกับทนายความได้ ในกรณีที่จำเลยไม่มีที่ปรึกษาทนายความ ให้ศาลแต่งตั้งที่ปรึกษาทนายความให้ เว้นแต่จำเลยไม่ต้องการและศาลเห็นว่าไม่จำเป็นแก้คดีจะไม่แต่งตั้งที่ปรึกษาทนายความให้ก็ได้

หลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว เด็กหรือเยาวชนอาจถูกส่งตัวไปรับการฝึกและอบรมยังสถานพินิจฯ หรืออาจมีการปล่อยตัวไปโดยวางข้อกำหนดผู้ปกครองระมัดระวังมิให้เด็กหรือเยาวชน ไปก่อเหตุภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด หากผิดข้อกำหนดผู้ปกครองจะต้องถูกปรับและวางเงื่อนไขคุมประพฤติจำเลยไว้เลย ในกรณีที่มีการวางเงื่อนไขคุมประพฤติเด็กหรือเยาวชนทางสถานพินิจฯ ก็จะทำให้หน่วยงานดำเนินการควบคุมและสอดส่อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การดำเนินงานควบคุมและสอดส่อง การควบคุมและสอดส่อง เริ่มปฏิบัติ นับแต่เมื่อศาลมีคำพิพากษา โดยสั่งวางเงื่อนไขคุมประพฤติอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งความปลอดภัยของประชาชนด้วย กฎหมายจึงบัญญัติให้พนักงานคุมประพฤติ มีอำนาจสอดส่องการปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤติในระยะเวลาที่ศาลกำหนดเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามโดยกำหนดวันให้มารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเป็นระยะ ๆ และให้พนักงานคุมประพฤติออกสอดส่องการปฏิบัติตัวของผู้ถูกคุมประพฤติที่ยู่ที่ทำงาน ฯลฯ พร้อมทั้งรายงานผลการควบคุมและสอดส่องเสนอศาลตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ กรณีที่ผู้ถูกคุมประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาล พนักงานคุมประพฤติก็จะรายงานต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาต่อไป

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกส่งตัวเข้ารับการฝึกและอบรม หากศาลตัดสินส่งฝึกและอบรม มีกำหนดขั้นต่ำและขั้นสูงแล้ว เมื่อรับการฝึกและอบรมจนครบกำหนดขั้นต่ำก็就会有การพิจารณาปล่อยโดยวางเงื่อนไขคุมประพฤติในกรณีเช่นนี้ก็ให้งานควบคุมและสอดส่องดำเนินการเช่นเดียวกับมีการปล่อยคุมประพฤติตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

คดีแพ่ง โดยที่ศาลเยาวชนและครอบครัว มีหลักดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์ในสิทธิและทรัพย์สินของผู้เยาว์ให้เป็นไปโดยถูกต้องเหมาะสมที่สุด เพื่อมิให้ผู้เยาว์ต้องเสียสิทธิหรือประโยชน์แก่ผู้อื่นเพราะความอ่อนอายุของตน รวมทั้งคดีที่เกี่ยวกับครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ในคดีที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียตัวอย่างคดีที่มาฟ้องหรือร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เช่น ร้องขอเป็นผู้ปกครองผู้เยาว์

ร้องขออนุญาตทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์ ฟ้องขอให้รับเด็กเป็นบุตร ฟ้องขอเพิกถอนอำนาจปกครองฟ้องหย่า และเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู ฯลฯ

ในคดีแพ่งก่อนที่ศาลจะดำเนินการพิจารณาคดี ศาลจะแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ทราบเพื่อจะได้มอบหมายให้พนักงานคุมประพฤติไปดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริงต่าง ๆ ว่าเป็นดังที่ได้มีการฟ้องหรือร้องต่อศาลหรือไม่ แล้วทำรายงานเสนอให้ศาลทราบ เพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจของศาล และศาลก็สั่งให้ผู้ร้องได้ทราบ ผู้ร้องซึ่งเป็นบิดามารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิที่จะแถลงต่อสู้และนำพยานมาสืบหักล้าง รายงานของสถานพินิจฯ ศาลก็จะได้ใช้ดุลพินิจและมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งต่อไปตามที่เห็นสมควร เมื่อศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับผู้เยาว์ เช่น อนุญาตให้ผู้ปกครองชายทรัพย์สินของผู้เยาว์ได้ หากศาลเห็นสมควรจะคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของผู้เยาว์ เพราะศาลไม่แน่ใจว่าผู้ปกครองจะนำรายได้จากการขายทรัพย์สินนั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ของผู้เยาว์หรือไม่ หรือศาลเห็นว่าผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นคนไม่น่าไว้ใจ อาจจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ไปในทางที่เสียหายได้ ในกรณีเช่นนี้ ศาลจะสั่งตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจฯ เป็นผู้กำกับผู้ใช้อำนาจปกครองให้คอยช่วยเหลือแนะนำผู้ปกครองในการจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์และคอยสอดส่องดูว่า ผู้ใช้อำนาจปกครองได้ปฏิบัติตามที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือไม่ ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ที่ศาลตั้งเป็นผู้กำกับผู้ใช้อำนาจปกครอง จึงมีหน้าที่รายงานให้ศาลทราบเป็นครั้งคราว เช่น ถ้าเห็นว่าผู้ปกครองร้องขอขายทรัพย์สินของผู้เยาว์เพื่อนำไปใช้จ่ายในการศึกษาของผู้เยาว์ แต่เมื่อขายได้แล้วกลับนำเอาเงินที่ขายได้ไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว เป็นต้น ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ก็จะรายงานให้ศาลทราบ ซึ่งศาลอาจมีคำสั่งให้ถอนอำนาจการจัดการทรัพย์สินของผู้ปกครองเสียได้ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรจะตั้งบุคคลอื่นนอกจากบิดามารดาเป็นผู้ปกครองของผู้เยาว์ ศาลจะตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ที่ผู้เยาว์อยู่ในเขตอำนาจเป็นผู้ปกครองได้ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองรักษาผลประโยชน์และเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของผู้เยาว์นั่นเอง

ผู้กำกับผู้ใช้อำนาจปกครอง ในคดีแพ่งเมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจฯ เป็นผู้กำกับผู้ใช้อำนาจปกครอง ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ มีอำนาจหน้าที่ตามที่ศาลสั่งและโดยเฉพาะให้มีหน้าที่สอดส่องว่าผู้ใช้อำนาจปกครองได้กระทำการเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของผู้เยาว์หรือไม่แล้วรายงานต่อศาล วิธีกำกับการปกครองนั้นเป็นขั้นดำเนินการภายหลังพิพากษาเพื่อรักษาส่วนได้เสียของผู้เยาว์ เมื่อศาลสั่งให้กำกับการปกครอง ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ จะต้องดำเนินการวางข้อกำหนดในการกำกับการปกครอง คือ วางกรอบที่ผู้ปกครองจะต้องปฏิบัติ และดำเนินการตามข้อกำหนดนั้น รายงานศาลเป็นครั้งคราว เมื่อผู้เยาว์บรรลุนิติภาวะก็ยุติการกำกับการปกครองไว้ ถ้าศาลตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจฯ เป็น

ผู้ปกครอง ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ อาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งแทนผู้เยาว์เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินไว้

กลุ่มงานเทคนิคบริการ

ในสถานพินิจฯ จะมีนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และพยาบาลวิชาชีพ หรือพยาบาลเทคนิค ซึ่งเจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาและการสงเคราะห์เด็ก และเยาวชนรวมทั้งผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาของเด็กและเยาวชน การบำบัด แก้ไข และฟื้นฟู สุขภาพจิตเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล และยังมีหน้าที่ให้บริการแก่เด็กและเยาวชนที่เจ็บป่วยในเบื้องต้น จัดส่งเด็กและเยาวชนไปรับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลต่าง ๆ ใน จังหวัดราชบุรีต่อไป

การฝึกและอบรมของสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี จัดให้เด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมในหน่วยวิชาชีพต่าง ๆ จะดำเนินถึงระยะเวลาที่เด็กและเยาวชน ถูกควบคุมตัวประกอบกับความเหมาะสมด้านระดับความรู้ และที่สำคัญที่สุดคือ ความสมัครใจ ของเด็กและเยาวชนที่มีความประสงค์จะเข้ารับการฝึกและอบรมในหน่วยวิชาชีพนั้น ๆ สถานฝึก และอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี มีหน่วยวิชาชีพดังนี้

- หน่วยวิชาชีพช่างไม้และก่อสร้าง เป็นการฝึกและอบรมเน้นหนักไปในทาง ก่อสร้าง การทำครุภัณฑ์ประเภทเครื่องเรือน และการซ่อมอาคาร เด็กและเยาวชนจะได้รับ ความรู้ทางด้านช่างไม้ประกอบเครื่องเรือน ช่างปูน และช่างทาสี

- หน่วยวิชาชีพศิลปหัตถกรรม การฝึกและอบรมแยกออกเป็นสาขาต่าง ๆ ได้แก่ สาขาจิตรกรรม ประติมากรรม พานิชย์ศิลป์ หัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานการผลิตตุ๊กตา

- หน่วยวิชาชีพเกษตรกรรม ฝึกสอนเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ในด้านการ เลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชไม้ใบ ไม้ประดับ การตอน การต่อตา เพาะชำ การตกแต่งสถานที่ การจัดสวน การทำปุ๋ย

- หน่วยวิชาชีพช่างตัดผม ฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความสามารถ ในการตัดผมทรงต่าง ๆ การใช้เครื่องมือ การบำรุงรักษา

- หน่วยวิชาชีพช่างยนต์ ฝึกสอนเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ในด้านซ่อม เครื่องยนต์ การใช้และบำรุงรักษาเครื่องมือ โดยให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

- หน่วยวิชาชีพช่างเชื่อมโลหะ ฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนเชื่อมโลหะแผ่น โลหะ ประกอบครุภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ และเชื่อมโลหะโครงสร้างงานก่อสร้างทุกชนิด

- หน่วยวิชาชีพไฟฟ้า ฝึกสอนให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ในทางไฟฟ้าเบื้องต้น การเดินสายไฟฟ้าภายในบ้านและอาคาร การติดตั้งและซ่อมเครื่องใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า

ตารางที่ 4 จำนวนเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมในสาขาวิชาอาชีพในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี

สาขาวิชาอาชีพ	ระยะเวลา	จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม			หมายเหตุ
		การฝึกอบรม	2540	2541	
ช่างไม้และก่อสร้าง	3 เดือน	25	253	93	
ช่างศิลป์	1 เดือน	112	275	183	
ช่างยนต์	3 เดือน	75	180	75	
ช่างไฟฟ้า	3 เดือน	-	-	108	
ช่างตัดผม	3 เดือน	124	253	83	
เกษตรกรรม	3 เดือน	101	356	116	

สภาพการฝึกอบรมอาชีพ จากการศึกษาข้อมูลจากแผนรายงานข้อมูลสถิติรายเดือน และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการฝึกอบรมอาชีพ พบว่าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี มีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่การจัดฝึกอบรม ส่วนด้านวิทยากร ยังคงขาดแคลนไม่เพียงพอในบางสาขาวิชา ทั้งยังขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ในการฝึกปฏิบัติและจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมพิเศษของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดราชบุรีที่นอกเหนือจากการฝึกอบรมอาชีพ ทำให้การฝึกอบรมไม่มีความต่อเนื่องและไม่ประสบผล รวมถึงยังไม่มี การติดตามผลผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมหลังครบกำหนดปล่อย ทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าเยาวชนผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ในการฝึกอบรมอาชีพ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากน้อยเพียงใด

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร

ในการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบหรือตัวแปรที่สัมพันธ์กับทักษะการฝึกวิชาชีพนั้น อนาสตาซี (Anastasi) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า การศึกษามีได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านสติปัญญาอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญาอีกด้วย ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ถึงองค์ประกอบด้านนี้คือ ระยะเวลาที่ศาลพิพากษาให้เข้ารับการฝึกอบรม สาเหตุที่เลือกเข้ารับการฝึกวิชาชีพในขณะนั้น การกระทำผิดซ้ำ สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวระดับ

การศึกษา ก่อนเข้ารับการศึกษาอบรม ประสบการณ์ในการเข้ารับการศึกษาวิชาชีพอื่น ๆ มาก่อน การเห็นคุณค่าในตนเอง ความชอบต่อวิชาชีพที่ได้รับการฝึก ตัวแปรดังกล่าวเป็นตัวแปรที่จะนำมาศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อทักษะการฝึกวิชาชีพของเยาวชนชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนจังหวัดราชบุรี ซึ่งมี รายละเอียดดังนี้

ระดับการศึกษา ก่อนเข้ารับการศึกษาอบรม

การฝึกวิชาชีพแก่บุคคลจำเป็นต้องคำนึงถึงระดับการศึกษาหรือความรู้เดิมของผู้รับการฝึกวิชาชีพ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า ระดับการศึกษาหรือความรู้เดิมนั้นมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ ในการฝึกวิชาชีพดังที่โบว์แมน (Bowman) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของกรรมการในประเทศกำลังพัฒนาว่าเป็นผู้ได้รับการศึกษาน้อยและมีคุณภาพต่ำทำให้มีความสัมพันธ์น้อยมากต่อสภาวะที่ สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานจึงทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในการฝึกทักษะและใช้เวลานาน และผลการวิจัยของวรชัย เยาวภาณี (2522) ที่พบว่า ความสามารถทางเลขคณิตขั้นพื้นฐาน ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของสมาชิกสหกรณ์ การเกษตร ภาคตะวันตกมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนั้นแล้ว งานวิจัยจำนวนหนึ่งก็แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาหรือความรู้เดิม มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ถึงแม้ว่าจะไม่ใช้การฝึกวิชาชีพก็ตาม แต่ก็เป็นสมมุติฐาน ที่น่าเชื่อถือได้ว่าระดับการศึกษาหรือความรู้เดิมน่าจะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกวิชาชีพ ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการเรียนด้วย กล่าวคือ

พิศเพลิน เขียวหวาน (2521) พบว่า พื้นฐานความรู้เดิมเป็นตัวพยากรณ์ที่เกี่ยวข้อง มีความสำคัญในลำดับสูงสุดในการอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จรุง หลังน้ำสังข์ (2526) พบว่า ความรู้เดิม (วุฒิสูงสุดก่อนเข้าศึกษา) เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีพครู วิทยาลัยครูนครราชสีมา ซีลด์ส (Shields) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนในระดับมัธยมกับคะแนนเฉลี่ยชั้นปีที่หนึ่งของนักศึกษา มหาวิทยาลัยแมริแลนด์มีนัยสำคัญทางสถิติ และโนเวซและคณะ (Noeth and others) พบว่าเกรดเฉลี่ยจากโรงเรียนมัธยมเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดในการพยากรณ์ผลการเรียนในชั้นปีที่หนึ่งของ นักศึกษาคณะสัตวแพทย์ในมหาวิทยาลัยเมอร์คิว

ฉะนั้น ระดับการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเป็นพื้นฐานในการฝึกวิชาชีพ ด้วยเหตุผลที่ว่าถ้าระดับการศึกษาของเยาวชนไม่จบในระดับภาคบังคับหรือระดับประถมศึกษา เยาวชนก็ไม่สามารถที่จะอ่านออกเขียนได้ ทำให้มีผลต่อการใช้ทักษะต่าง ๆ ประสิทธิภาพของการเรียนและฝึกทักษะวิชาชีพก็จะไม่ได้มาตรฐาน แต่ถ้าระดับการศึกษาของเยาวชนอย่างต่ำจบในระดับภาคบังคับหรือระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่า จะทำให้การเรียนการฝึกทักษะวิชาชีพต่าง ๆ เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ทันทกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรม และมีประสิทธิภาพ

สาเหตุที่เลือกเข้ารับการฝึกวิชาชีพในขณะนั้น

วัชรีย์ ทรัพย์มี (2523) ตามแนวความคิดของโร (Roe) ที่ว่า บุคคลจะเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพและสนองความต้องการของตน เพียงแต่ว่าเขาคำนึงถึงองค์ประกอบด้านใดมาให้เกิดผลกับการเลือกฝึกวิชาชีพนั้น ๆ องค์ประกอบเหล่านั้นคือ องค์ประกอบเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริง เช่น ความสามารถ ความถนัด โอกาสในสังคม องค์ประกอบด้านการศึกษาที่สามารถเลือกอาชีพได้ในขอบเขตกว้างขวางเพียงใด องค์ประกอบด้านอารมณ์ และองค์ประกอบเกี่ยวกับค่านิยมของบุคคล

พรธณี ชูทัย (2522) เมื่อผู้เข้ารับการฝึกวิชาชีพ เกิดความพึงพอใจอันเนื่องมาจากการตัดสินใจเลือกตามความต้องการของตนเองแล้ว ก็ย่อมจะนำไปสู่ความสำเร็จ ดังแนวคิดของมาสโลว์ (Maslow) ที่ว่า คนจะเลือกพัฒนาไปข้างหน้า ไปสู่ความเจริญแห่งตน (Growth) ถ้าสถานการณ์ข้างหน้าเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม ก่อให้เกิดความพึงพอใจ สามารถสนองความต้องการไม่จำเจหรือน่าเบื่อหน่ายเหมือนสิ่งที่ผ่านมา

ฉะนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงจำเป็นที่จะต้องนำตัวแปรสาเหตุที่เลือกเข้ารับการฝึกวิชาชีพ มาพิจารณาซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

เหตุผลที่เลือกฝึกวิชาชีพ ในการศึกษาถึงเหตุผลที่ทำให้บุคคลเลือกฝึกวิชาชีพต่าง ๆ นั้น มีงานวิจัยจำนวนมากที่พบว่า ความสนใจ ความสามารถในการนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ มีโอกาสในการหางานทำได้ง่าย มีรายได้สูง และความสามารถในการเรียน เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เลือกฝึกวิชาชีพนั้น ๆ อออร ซีนศิริ (2507) พบว่า เหตุผลที่มีอิทธิพลมากในการเข้าเรียนวิชาชีพ คือเห็นว่าเหมาะสมกับความถนัดและความคิดว่าสติปัญญาของตนไม่เพียงพอที่จะศึกษาในสายสามัญ เช่นเดียวกับจิราภรณ์ โชติบุตร (2518) ที่พบว่าการเลือกเรียนวิชาชีพ เพราะคิดว่าสติปัญญาไม่ค่อยดี สุชีรา ศรีทอง (2509) พบว่าเหตุผลในการเลือกเข้าเรียนเพราะ

ใจชอบ เพื่อต้องการนำไปใช้ประกอบอาชีพ ต้องการงานเอกชนเพราะรายได้ดี อร่าม บุญญาวัฒน์ (2518) พบว่าเหตุผลในการเลือกคือ ชอบ มีความถนัดอยู่ก่อนแล้ว มีโอกาสในการหางานได้ง่าย มีรายได้สูงและความสามารถในการเรียน

เยาวชนส่วนใหญ่ที่เข้ารับการฝึกวิชาชีพ มักจะเลือกฝึกวิชาชีพตามความสนใจ ความถนัด และตามกำลังสติปัญญาของตนเอง ซึ่งเยาวชนเห็นว่าสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือไปประกอบอาชีพในอนาคตได้

ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกวิชาชีพอื่น ๆ มาก่อน

ประสบการณ์เดิมหรือความรู้พื้นฐานเดิม แสดงถึงประสบการณ์เกี่ยวกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียนของนักเรียน การที่นักเรียนจะเรียนเรื่องต่าง ๆ ได้ดีหรือไม่ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ และจากการศึกษาของนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านต่างก็สนับสนุนว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเดิมเป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ทฤษฎีการเรียนรู้ในโรงเรียนของ บลูม (Bloom 1976) ความรู้พื้นฐานเดิมหรือที่บลูมเรียกว่า “ความสามารถทางปัญญาที่จำเป็นต้องมีมาก่อน” เป็นตัวแปรสำคัญทางด้านคุณลักษณะของผู้เรียน โดย บลูม มีความเชื่อว่าผู้เรียนจะไม่สามารถเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ได้จนถึงเกณฑ์ที่สำคัญ ถ้าหากผู้เรียนขาดความรู้เดิมที่จำเป็นต้องมีมาก่อน แต่ถ้าผู้เรียนมีความรู้เดิม ที่จำเป็นอยู่ก่อน เป็นไปได้ที่ผู้เรียนทุกคนจะสามารถเรียนรู้เนื้อหาใหม่ได้ และถ้าหากผู้เรียนมีความรู้เดิมแตกต่างกัน ก็จะมีผลแปรปรวนมากในระดับของผลสัมฤทธิ์หรือในจำนวนเวลาที่ต้องใช้เพื่อให้การเรียนรู้ได้บรรลุถึงเกณฑ์ของผลสัมฤทธิ์ บลูม เน้นความสำคัญของความรู้พื้นฐานเดิมมาก

ทำนุ วงษ์น้อย (2531) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามแผนการเรียนวิชาชีพหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 5 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ ครู-อาจารย์ผู้สอนวิชาชีพ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบด้านตัวนักเรียนนั้น นักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยในชั้น ม.2 ต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นรา เทื่อใหม่ (2532) ได้ทำการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการจัดการนิเทศ การฝึกงานอาชีพ สถานภาพส่วนตัว และภูมิหลังของนักศึกษาฝึกงานอาชีพกับผลสัมฤทธิ์ในการ ฝึกงานอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมในวิทยาลัยเทคนิค เขตการศึกษา 3 ผลการวิจัยพบว่า ในด้านสภาพส่วนตัวของนักเรียนนั้น พื้นฐานความรู้เดิม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกงานอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ 0.01

ด้วยเหตุที่ว่า ถ้าเยาวชนมีประสบการณ์เดิม หรือความรู้มาบ้างจะมีส่วนสำคัญกับ การฝึกวิชาชีพที่เยาวชนสนใจ เนื่องจากว่าความรู้พื้นฐานหรือประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม สามารถ ทำให้ง่ายต่อการที่จะเข้าใจหรือเรียนรู้ในทักษะพื้นฐานที่จะนำสู่วิชาชีพใหม่ ได้เป็นอย่างดี

ความชอบต่อวิชาชีพที่ได้รับการฝึก

ความชอบหรือทัศนคติ มีอิทธิพลโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากนักเรียนมี ความรู้สึกที่ดีต่อครู วิธีสอนของครู โรงเรียนและขบวนการเรียนการสอน ยอมรับวัตถุประสงค์ คุณค่าของการศึกษาแล้วย่อมก่อให้เกิดแรงจูงใจ กำลังใจอันที่จะมีความขยัน เอาใจใส่ มานะ พยายามตั้งใจเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ แต่หากว่านิสิตมีทัศนคติไม่ดีต่อการเรียน แล้วย่อมเป็น เหตุให้ผู้เรียนเกิดความท้อแท้เบื่อหน่าย หมัดกำลังใจเรียน ซึ่งทำให้ผลการเรียนตกต่ำด้วย ดังผลการศึกษาของบราวน์ และโฮลซ์แมน (Brow and Holtzman, 1967) พบว่าทัศนคติทางการ เรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า นักเรียนที่มีสติ ปัญญาเท่ากันจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อกัน ถ้ามีทัศนคติทางการเรียนต่างกัน

คาน (Khan, 1969) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบด้านอารมณ์ (Affective Factors) กับความสำเร็จในการเรียนพบว่า ทัศนคติของนักเรียนชายที่มีต่อครู จะมี ความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เบลดโซ (Bledsoe, 1971) ได้ศึกษาทัศนคติของนักเรียน ที่มีต่อครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาแยกเป็นกลุ่ม ตามระดับความสามารถ ทางการศึกษา ผลการศึกษาปรากฏว่า นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่างกัน มีทัศนคติ ต่อครูต่างกัน กลุ่มที่มีความสามารถทางการเรียนสูง มีทัศนคติที่ดีต่อครูมากกว่ากลุ่มที่มีความ สามารถทางการเรียนต่ำ

ด้วยเหตุนี้ความชอบหรือทัศนคติต่อวิชาชีพที่เยาวชนเลือกฝึกความรู้สึกที่มีต่อผู้สอน และวิธีการสอนของครู จะมีผลอย่างมากต่อการฝึกวิชาชีพนั้น ๆ ถ้าเยาวชนมีทัศนคติที่ดี มีความ รู้สึกที่ดีต่อผู้สอนชอบวิธีการสอนและกระบวนการเรียนการสอน ก็ย่อมมีผลทำให้เยาวชนเกิด

แรงจูงใจ มีกำลังใจ มีความมานะอดทน ที่จะทำให้การฝึกวิชาชีพมีประสิทธิภาพ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเยาวชนเกิดทัศนคติที่ไม่ดีหรือถูกบังคับให้เรียน ไม่ชอบครูผู้สอน เยาวชนก็จะเกิดการต่อต้าน เกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งจะทำให้การฝึกวิชาชีพไม่ประสบผลตามวัตถุประสงค์ของการฝึกวิชาชีพ

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นตัวแปรหนึ่งซึ่งมักถูกนำมาศึกษาถึงอิทธิพลที่จะมีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนลักษณะงานวิจัยที่ศึกษาหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจหรือรายได้ของครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการศึกษาของไรท์และบี้น (Wright and Bean, 1974) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของฐานะเศรษฐกิจและสังคมในการพยากรณ์ผลการเรียนในวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 1,631 คน ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดา การศึกษาของบิดา มารดา ตัวแปรที่ใช้เป็นตัวแปร เกณฑ์คือ เกรดเฉลี่ยชั้นปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า รายได้ของครอบครัวเป็นตัวพยากรณ์เกรดเฉลี่ยที่ดีที่สุด เดียร์ (Dear, 1975) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลทางฐานะเศรษฐกิจที่มีต่อผลการเรียนของนักเรียน ได้ทำการศึกษานักเรียน 240 คน ในสหรัฐอเมริกา พบว่า รายได้ของบิดามารดานักเรียนมีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ย กล่าวคือนักเรียนที่บิดามารดามีรายได้สูง มักจะมีเกรดเฉลี่ยสูงด้วย

อำรุง จันทวานิช (2526) ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลต่อความแตกต่างของสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน และ อรพรรณ วีระกะลิส (2523) ได้ศึกษาพบเช่นกันว่า รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณวิมล ปรัชชาสุชาติ (2533) ที่พบว่า นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตแตกต่างกัน

ด้วยเหตุนี้สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว อาชีพของบิดามารดา รายได้ของครอบครัวมีส่วนสำคัญกับการเลือกฝึกวิชาชีพของเยาวชน ถ้าครอบครัวมีรายได้ต่ำ บิดามารดามีอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน มักจะไม่ส่งเสริมให้เยาวชนได้รับการศึกษาในชั้นสูง หรือมักจะให้เยาวชนเลือกอาชีพที่คล้ายคลึงกับตนเอง แต่ถ้าบิดามารดามีอาชีพและรายได้ปานกลาง หรือรายได้สูง มักจะสนับสนุนให้มีการศึกษาและเลือกฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับเยาวชน

การเห็นคุณค่าในตนเอง

ในวงการศึกษานี้ในปัจจุบันให้ความสำคัญแก่การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอันหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการประเมินมโนภาพที่บุคคลมีต่อตนเอง แล้วมีผลต่อความคิดความปรารถนา ค่านิยม อารมณ์ และการตั้งเป้าหมายของบุคคล อันมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองจะมี จิตใจที่เข้มแข็งมั่นคง เชื่อมมั่นในตนเอง มีความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถตลอดจนมีความชื่นชม พึงพอใจในตนเอง และสามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ในการดำเนินชีวิต

การเห็นคุณค่าในตนเองมีการพัฒนาอย่างเห็นได้ชัดระหว่างอายุ 13-19 ปี ซึ่งเป็นระยะพัฒนาการของวัยรุ่นเนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ร่างกายมีการเจริญเติบโตไปสู่การมีวุฒิภาวะมีลักษณะ ทูติยภูมิทางเพศเกิดขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ สังคมและอารมณ์ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้เกิดความคิด หรือมโนภาพที่บุคคลมีต่อตนเอง เกิดการเปลี่ยนแปลง วัยรุ่นจึงประสบกับความยุ่งยากในการแสวงหาเอกลักษณ์ให้กับตนเอง

โคเปอร์สมิท (Coopersmith 1971) แสดงทรรศนะว่า บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูง มีความสอดคล้องกลมกลืนทั้งหมดของ “ตน” รับรู้คุณค่าของตนตามความเป็นจริง ตระหนักถึงศักยภาพ ทั้งหมดของตนเอง มีจิตใจที่เปิดกว้างและยอมรับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง พร้อมทั้งสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม บุคคลเหล่านี้จะมีความกระตือรือร้น เชื่อมมั่นในตนเอง ว่ามีความสามารถในการทำงานให้ประสบกับความสำเร็จ

พาร์เกอร์ (Parker, 1983) ทำการศึกษาผลการฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อการเห็นคุณค่า ในตนเองและทักษะการสื่อสาร กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดทำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองและแบบวัดทักษะการสื่อสาร ก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มทดลองได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที เป็นเวลา 8 สัปดาห์ติดต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเอง และทักษะการสื่อสารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสำคัญต่อการปรับตัว และสร้างเสริมบุคลิกภาพที่เหมาะสมเป็นอย่างมาก เพราะการเห็นคุณค่าในตนเองเกิดจากการยอมรับของบุคคลรอบข้าง รู้สึกว่ามีคนรัก ได้รับการยกย่องหรือประสบความสำเร็จ บุคคลเหล่านี้ก็จะเห็นคุณค่าของตนเอง และสามารถจะดึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อ

การฝึกวิชาชีพ แต่ถ้าบุคคลนั้น ไม่มีใครสนใจ ไม่ได้รับการยอมรับ ถูกดูถูกเหยียดหยาม ทำอะไรก็ไม่สำเร็จ จะเกิดความรู้สึกว่าตนเองไร้ค่า ตัวเองไม่มีคุณค่า ไม่สามารถทำอะไรได้สำเร็จ

หลักสูตรวิชาชีพ

หลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพของสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี ต้องอาศัยหลักสูตรจากการศึกษานอกโรงเรียนของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งใช้กับเยาวชนหรือผู้ใหญ่ที่ไม่มีปัญหาและเป็นผู้มีประสบการณ์ชีวิตมาแล้ว จึงทำให้หลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ไม่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาและมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ การฝึกอบรมวิชาชีพของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานฝึกและอบรมแต่เพียงอย่างเดียว ย่อมไม่ได้ผลเท่าที่ควร นอกจากนี้ระยะเวลาของหลักสูตรก็ไม่สอดคล้องกับระยะเวลาของเด็กและเยาวชนที่อยู่รับการฝึกอบรม

จากการสัมมนาปรับปรุงหลักสูตรสำหรับเด็กและเยาวชนโดยศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดอุบลราชธานี (2528) พบว่า สถานฝึกและอบรมไม่มีหลักสูตรของตนเอง จึงจำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานที่มีประสบการณ์และรับผิดชอบในด้านนี้โดยตรง เมื่อสถานฝึกและอบรมนำหลักสูตรมาใช้แล้วได้พบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ หลายอย่างทำให้ไม่สามารถที่จะจัดการศึกษาด้านวิชาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนให้บรรลุเป้าหมายได้ ปัญหาที่ประสบพบสรุไปได้ดังนี้คือ

1. หลักสูตรการเรียนการสอนไม่สัมพันธ์กัน
2. หลักสูตรไม่เป็นเอกภาพ ใช้ตำราเรียนคนละอย่าง
3. หลักสูตรเน้นหนักในด้านวิชาการมากเกินไป

การจัดหลักสูตรวิชาชีพในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรีนั้น ได้ใช้หลักสูตรของการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีวิชาที่เปิดสอน ดังนี้คือ

1. ช่างยนต์
2. ช่างตัดผม
3. เกษตรกรรม
4. ช่างไม้
5. ช่างศิลปหัตถกรรม
6. ช่างไฟฟ้า

ด้วยเหตุนี้ การจัดวางหลักสูตรจะต้องพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม มุ่งที่จะให้เยาวชนเป็นคนดี มีคุณธรรม สามารถอ่านออกเขียนได้ มีวิชาชีพติดตัว และใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้องในสังคม หลังจากผ่านพ้นการฝึกอบรมไปแล้ว จะต้องแน่ใจว่าเยาวชนเหล่านั้นจะไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก และไม่เป็นภาระของสังคม ฉะนั้นหลักสูตรที่นำมาใช้ควรจะสอดคล้องกับสภาพของเยาวชนและระยะเวลาในการฝึกอบรม

การจัดการเรียนการสอน

การฝึกอบรมวิชาชีพส่วนมากไม่สามารถเปิดสอนทฤษฎีและทำการวัดผลได้ เนื่องจากบุคลากรในหน่วยวิชาชีพไม่เพียงพอ จึงเพียงแต่ฝึกด้านปฏิบัติไปอย่างเดียว เมื่อเยาวชนครบกำหนดปล่อยตัวไปแล้ว จึงไม่มีใบรับรองการฝึกงาน ทำให้หางานทำลำบาก และยังเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนไม่สามารถที่จะเรียนรู้หรือฝึกทักษะได้อย่างเต็มที่เพราะการที่จะฝึกวิชาชีพควรที่จะให้เด็กและเยาวชน เรียนภาคทฤษฎีให้เข้าใจก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ เพื่อจะได้ผลสูงสุด

พรทิพย์ ทิพนา (2538) การเรียนการสอนวิชาชีพระยะสั้นโดยทั่วไป จะเน้นหนักให้ผู้เรียนหรือผู้เข้ารับการอบรมได้รับการฝึกภาคปฏิบัติให้มีทักษะพอที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันหรือใช้ในการประกอบอาชีพได้ ครูจะเป็นผู้พิจารณาเนื้อหาว่าควรจะสอนด้านทฤษฎีหรือด้านปฏิบัติอย่างไร โดยเอาผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งควรดำเนินการดังนี้

1. การชี้แจง สนทนาเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนอย่างชัดเจนก่อน
2. การสาธิตเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ ขั้นตอนการทำงาน โดยสาธิตให้ผู้เรียนทดลองทำตาม
3. การปฏิบัติจริง ผู้เรียนทำงานตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ ตลอดจนมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น
4. ค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องมากขึ้น
5. สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและสิ่งอื่น ๆ ที่เห็นว่าจะเป็นทางสร้างคนให้มีคุณภาพ เพื่อสร้างงานให้มีคุณภาพในอนาคต

ฉะนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงควรใช้เยาวชนเป็นศูนย์กลาง การสอนควรจะมีการยืดหยุ่นได้ คำนึงถึงความแตกต่างของเยาวชนในแต่ละกลุ่มเพื่อเลือกวิธีสอนและกิจกรรมให้เหมาะสมและการสอนควรจะเป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้อง

ระยะเวลาที่ศาลสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรม

เยาวชนที่กระทำผิดและศาลสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรมจะมีระยะเวลาไม่เท่ากัน แล้วแต่การกระทำความผิด โดยแบ่งระยะเวลาฝึกอบรม ดังนี้

1. ขั้นต่ำ 3 เดือน ขั้นสูง 6 เดือน
2. ขั้นต่ำ 6 เดือน ขั้นสูง 1 ปี
3. ขั้นต่ำ 1 ปี ขั้นสูง 1 ปี 6 เดือน
4. ขั้นต่ำ 1 ปี ขั้นสูง 2 ปีขึ้นไป

ซึ่งการฝึกวิชาชีพของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี มีหลักสูตรการฝึกวิชาชีพขั้นพื้นฐาน มีระยะเวลาฝึกขั้นต่ำ 3 เดือน เป็นการสอนขั้นพื้นฐานของแต่ละวิชาชีพ ซึ่งเยาวชนที่ศาลสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรมขั้นต่ำ 3 เดือน ก็จะได้รับฝึกแต่ขั้นพื้นฐานไม่สามารถที่จะฝึกขั้นสูงต่อไปได้ ทำให้เยาวชนขาดทักษะและความชำนาญพอที่จะประกอบอาชีพได้ ภายหลังถูกปลดปล่อย

จากการสัมมนาปรับปรุงหลักสูตร สำหรับเด็กและเยาวชนที่มีปัญหา ในวันที่ 6-7 กุมภาพันธ์ 2528 ซึ่งจัดทำโดยศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี พบว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนมากมีพื้นฐานความรู้ต่ำหรือบางครั้งเด็กและเยาวชนมีระยะเวลาการฝึกอบรมเป็นเวลานาน เมื่อครบกำหนดก็ปล่อยตัวแล้วจึงไม่อาจฝึกให้ครบหลักสูตร หรือเกิดความชำนาญได้

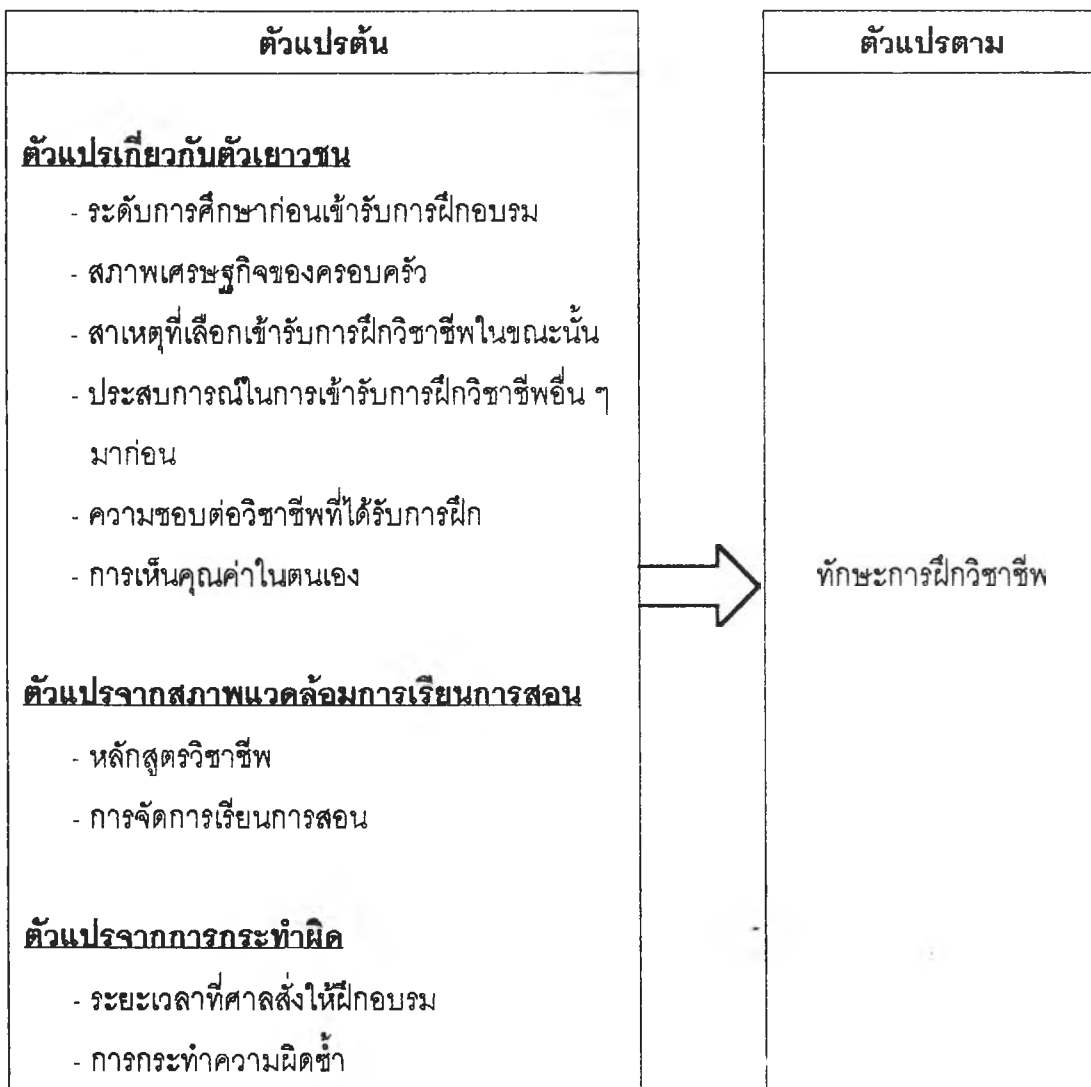
การกระทำความผิดซ้ำ

การกระทำความผิดซ้ำ เป็นการกระทำความผิดมากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป จะมีผลต่อการฝึกวิชาชีพ เนื่องจากเยาวชนนั้น ๆ จะรู้จักเจ้าหน้าที่ ครูผู้สอน และสิ่งแวดล้อมในสถานฝึกและอบรมเป็นอย่างดี ซึ่งจะส่งผลทำให้เยาวชนไม่สนใจ และขาดความตั้งใจที่จะฝึกวิชาชีพอย่างจริงจัง

จากการสัมมนาปรับปรุงหลักสูตรสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีปัญหา ซึ่งจัดทำโดยศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี เกี่ยวกับอุปสรรคในการเรียนการสอนวิชาสามัญ และการฝึกวิชาชีพของสถานฝึกและอบรม สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก จากการสัมมนาพบว่าเด็กและเยาวชนที่เรียนวิชาชีพมักจะเป็นเด็กที่กระทำความผิดซ้ำ และเคยเข้ารับการฝึกอบรมมาก่อนแล้ว จึงมักหัวดี้อ ไม่ตั้งใจรับการฝึกอบรม ก้าวร้าว กระด้างกระเดื่องต่อเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬารัตน์ เอื้ออำนวย (2529) พบว่าเยาวชนที่กระทำผิด ที่เคยถูกจับกุมมาแล้ว 4-9 ครั้ง มีแนวโน้มการต่อต้านสังคมสูงกว่ากลุ่มที่ถูกจับกุมเป็นครั้งแรก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่สัมพันธ์กับทักษะการฝึกวิชาชีพ

แผนภูมิที่ 1 : กรอบแนวคิดในการวิจัย